VITT. EMANUELE

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
33 E
11

53! 5! 40

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

53. 5. 40.

53
5
40.

317 1

Digitized by Google

14-29.A.3

Digitized by Google

DE COMETA
ANNI CIↃ. IↃC. XVIII.
DISSERTATIONES
THOMÆ FIENI
IN ACADEMIA
LOVANIENSI
MEDICINÆ
ET
LIBERTI FROMONDI
PHILOSOPHIÆ
PROFESSORVM.

In quibus tum iſtius motus, tum aliorum omnium eſſentia, effectus, & praeſagiendi facultas declarantur.

Eiuſdem THOMAE FIENI
Epiſtolica quæſtio.

An verum ſit, Cœlum moueri, & Terram quieſcere.

ANTVERPIAE,
Apud GVLIELMVM à TONGRIS,
ſub ſigno Gryphi. M. DC. XIX.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

12.22 E 11

Digitized by Google

EXCELLENTIS. ET AMPLIS. VIRO
DOMINO
FRANCISCO PAZ
REGIÆ CATHOLICÆ MAIESTATIS ET SERENISSIMORVM PRINCIPVM BELGARVM MEDICO L.M.D.C.

LIBERTVS FROMONDVS.

SI Te toto Belgio eruditiorem, ſi arcanorum Naturæ curioſiorẽ reperiſſem, EXCELLENTISSIME DOMINE, non haberes hoc è cœlo munus. COMETAM noſtrum dico, quem cõſentiente, imò præeunte Clar. Viro Thoma Fieno, Academiæ noſtræ Archiatro, naturæ cœleſtis, & in æthere ſummo inter ſidera Errantia palantem conſtituo. Vides non meliorem muneris

A 2 par-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

partem, à me eſſe, & nihilominus tamen, Domino non renuente, imò inuitante intereſſe gratię putaui, etiam alieno tibi placere. Si mea enim ſpernes; tanti Viri, & cuius alibi ingenium mirificè probaſti, non poteris: qui te etiam ſine fine eruditionemque tuam extollit ac differt. Macti hac virtute Hiſpani, & non armis ſolùm, ſed ingenio implete Terrarum Orbē. ſic enim eſt, Martem veſtrum vtrique Orbi terribilē ingenioſo Mercurio æquatis, & in incerto eſt, cedátne Eruditæ Armata Pallas. Si enim Theologiam, ſi Iuriſprudentiam, ſi Medicinam, ſi Philoſophiam adſpicio, vbique video penes vos Principatum. Septētrionem corpore, Meridiem ingenio validū fama olim, & res habebat: rara fæli-

fælicitas, Natura vtrumque in vos addenſauit,& dotes,quas alibi ſpargere ſolet, hìc cumulauit. Tu à gente tua non abis EXCEL.^me DOMINE: imò illa à te videri poteſt; ita inter doctiſſimos tu planè Excellentiſſimus emicas. Eâ re Monarcha Catholicus Medicorum ſuorum Concilio te miſcuit, Sereniſſimus Belgarum Princeps etiam præfecit: id eſt, Patriæ fælicitatem vnà credidit,quæ in illo tota nititur, cuius regis valetudinem. Huc artes, huc vitalia omnia pharmaca(quod facis) congere, vt labentes venas corrigas (vtinam nobis etiam recoquas inſtar Æſonis!) vnde nos ſanguinem trahimus & vitam. Breuia enim, Syrtes, naufragia metuimus amiſſo hoc Nauarcho. Deus il-

lum per Te nobis ſoſpitet, Teque vt illum poſſis, EXCEL.^{me} DOMINE: & tot Annalium teſtibus, imò Orbis Terrarum præiudicio infami COMETAE aliquid melioris famæ adſpira, & tuæ.

Louanij pridie Calendas Februar. M. DC. XIX.

Digitized by Google

LIBERTVS FROMONDVS
CLARISSIMO VIRO

THOMÆ FIENO
IN ACADEMIA LOVANIENSI ARCHIATRO
S. D.

Peregrinum nuper iſtud in æthere ſidus, an ignem vidiſti, CLARISSIME VIR; *& magnitudinem, motũ, ſemitam, quà erepſit in Septemtriones, non dubito, notaſti, & cetera, quæ ad eius ingeniũ. Si bene, Te enim noui, non dormiſti ad tam illuſtre ſpectaculũ. Vetera quippe illa medicinæ columina, hoc etiam Naturæ, & Aſtrorum amore æmularis: nec intra humani corporis, aut elemẽtorum ambientiũ anguſtias curam cõtines, ſed longius in cœlum mittis. Hoc eſt, quòd Te potiſſimum è tot â hâc ſtudiorũ Vniuerſitate delegerim, ad quẽ*

 ſcri-

ſcriberē. & pariter inuitabat benignus ille affectus, quem largiter in me fundis. Doce nos ergo Magne Magiſter,

Vnde rubeſcentes ferali crine Cometæ.

Quâ materiâ, & vbi flagrent: quis eos incitet motus, quid lugubre ferant. Detrahe aut adauge eis infamiā. Gratiā Galli, Itali, Hiſpani, & vicini noſtri Germani Aſtronomiæ hodie Principes debebunt: & cōſiderationibus ſuis cōponent, ſi ſimilitudine fortè, aut diuerſitate certam eliciāt parallaxin, altitudinisq; deinde coniecturā, & cæleſtine Mundo miſcere debeamus, an Elementari. Philoſophiæ etiam veritatis aliquis hinc radius affulgebit, & gloriæ Tibi magnus. Vale magnū Academiæ noſtræ decus, & ama qui te reueretur, & à virtute, & eruditione æternum ſuſpiciet.

Louanij ex Falcone noſtro 3. Idus Ianuarias M.DC.XIX.

THOMAS FIENVS D. LIBERTO FROMONDO PHILOSOPHIÆ *Profeſſori eruditiſſimo,* *S. D.*

VAlde væcors, & parum curioſus rerum naturalium ſim, ERVDITISSIME D. PROFESSOR, ſi eximium illud mundi miraculũ, Cometem, qui hiſce poſtremis mẽſibus, Nouembri ſcilicet, ac Decembri anni præcedentis, & hoc Ianuario anni M. DC. XIX. præſentis nobis illuxit, & etiamnum adhuc, etſi admodum tenuiter illucet, non aliquando intueri, admirari, obſeruareque ſtatuiſsẽ. Itaque aſpexi & conſideraui frequenter, & ferè toties, quoties, per auræ ſerenitatem licuit: plerumque ter vnâ nocte, horâ ſextâ veſpertinâ, duodecimâ noctis, & ſextâ matutinâ. Quid autem circa eum animaduerterim, & quod meũ ſit de eius motu, eſſentiâ, loco, ac præſagiendi poteſtate iudicium; libenter, vt petis, perſcribo. Rogans, vt cum meum videris, atque examinaueris, tuum quoque cõ-

municare non graueris, & quid de meo ſentias, declarare. Scribo autem hæc præproperè, leui rudique Mineruâ, ac ſtylo plane philoſophico; tum, quia quæſtio Philoſophica eſt, & Tu Philoſophiæ Profeſſor. Tum etiã, quia praxis mea, & quotidiana Profeſſio, & ſtudia medica magis ſeria, me multum operæ hiſce impendere non permittunt minusque ornatui ac phaleris adhibendis.

Quo tempore nobis primùm Cometa iſte illuxerit, non ſatis conſtat. Ferunt ruri habitantibus, atque Agricolis, etiã à Septembri, atque Octobri viſum eſſe, quod à veritate eſt alienum. Etenim ſi Cometa hic tamdiu apparuiſſet, à Dodecamorio Scorpij, decimoquarto ſcilicet vel 15. gradu eius, procul dubio proceſſiſſet: hoc enim reliquus eius curſus demonſtrat. At Octobri Sol in illo ſigno fuit; quare radijs Solis occultatus, & cum Sole de die ſuper Hemiſphærium noſtrum decurrẽs, dubio procul videri nulla ratione potuit.

Ad noſtram hîc Louanij notitiam non venit eius apparitio, niſi circa principium Decembris. Quo præcisè die ego eum primò aſpexerim, aut obſeruauerim, non equidem recordor. Cum hoc fuit, ſcio ipſum infra Arcturũ fuiſſe. Quo itinere eò venerit, ignoro. Cum reliquum eius motum cõſidero, & qua recti-

rectitudine, ex quo eum diligentiùs obſeruaui, ſemper ad Septemtrionem perrexerit; veriſimile mihi fit, eum, vti dixi, à Scorpione per Bootis dextrum genu veniſſe. Inde paullatim adſcendit quã proxime ad illas ſtellas, quæ ſunt in lumbis Bootis: Inde non longè à ſtella quæ eſt in humero ſiniſtro Bootis: Inde valde prope illam, quæ eſt in ſiniſtro cubito Bootis: Inde medio loco inter vltimam ſtellã caudæ Vrſæ Maioris, & ſtellas quæ ſunt in ſiniſtra manu Bootis: Tandem per caudã Draconis, loco præcisè medio inter penultimã, & antepenultimam ſtellas caudę eius, ad locum qui ferè medius eſt in rectâ lineâ inter ſtellam polarem, & maiorem in anterioribus cruribus Vrſæ, quæ vocatur Dubbe, iterque ad ſtellam polarem demonſtrat, peruenit. Vbi cum fuit, non amplius ſui paruitate, luminiſque tenuitate viſibilis fuit, ſed planè ex oculis euanuit.

Die vndecima Decembris, quæ erat dies Martis, mane horâ ſextâ, ſtetit inter Arcturum, & ſtellã quæ eſt in dextro cubito Bootis. Cum ad meridianum noſtrum venit, fuerit in altitudine ſupra Horizontem ſexaginta quatuor graduum, remotus verſus Auſtrum à noſtro Zenith gradibus viginti ſex.

Die

Die decimâ quartâ Decembris mane, quæ erat dies Veneris, fuit paullulū ſupra eas ſtellas, quæ ſunt in lumbis Bootis, in rectâ fere lineâ inter Arcturum, & ſtellam quæ eſt in ſiniſtro humero Bootis. Cum venit ad meridianum, fuit in altitudine graduum ſeptuaginta circiter cum dimidio.

Die decimâ ſeptimâ Decembris, quæ erat dies Lunę, diſtabat à ſtellâ, quæ eſt in ſiniſtro cubito Bootis, quatuor circiter gradibus. Veniens ad ſuperiorem meridiani partē fuit in altitudine octoginta duorū circiter graduum, diſtans à Zenith noſtro gradibus octo. Ex quo computando ſpacium quod confecit quotidie, liquet eum à die decimâ ſextâ non amplius occidiſſe; ſed ſemper ſupra Horizontem manſiſſe, totaque nocte, ac veſpere viſibilem fuiſſe.

Vigeſimâ ſecundâ Decembris, quæ erat dies Sabbathi, veſperi horâ ſextâ, viſus fuit tenui lumine, & paruâ caudâ præditus, in rectâ lineâ inter vltimam ſtellam caudæ Vrſæ Maioris, & proximam ac infimam ſtellarum illarum, quæ ſunt in ſiniſtrâ manu Bootis; diſtans ab vltimâ ſtellâ Vrſæ Maioris tribus circiter cum dimidio gradibus. Veniens ad ſuperiorem meridiani partem, fuit in altitudine octoginta nouem graduū: proindeq; à

Zenith

Zenith noſtro diſtans non niſi vno gradu. Aſcendit autem inter penultimam, & antepenultimam, vt dixi, ſtellas caudæ Draconis.

Vigeſimâ quartâ Decembris fuit in extremitate parui (vt pingi ſolet) digiti ſiniſtræ manus Bootis; in rectâ lineâ cum duabus anterioribus ſtellis caudæ Vrſæ Maioris. Veniens ad meridiani ſuperiorem partem fuit in altitudine octogınta ſex graduum cum dimidio circiter, diſtans à Zenith capitis noſtri gradibus quatuor. Exinde non fuit amplius præ luminis ſui tenuitate, vt dixi, viſibilis; niſi acutiſſimo viſu præditis, & locū, ad quem fere debuiſſet perueniſſe, tramitemque eius callentibus: eò minus, quod vſque ad vndecimam Ianuarij cœlum perpetuò nubibus tectum fuerit.

Vndecimâ ergò Ianuarij fuit iterum à me viſus, & apparuit in rectâ lineâ inter ſtellam polarem, & ſuperiorem ſtellam, quæ eſt in natibus Vrſæ Maioris. Sicvt cum ad meridiani ſuperiorem venerit partem, debuerit fuiſſe fere in altitudine ſexaginta ſex graduum; diſtans à polo gradibus quindecim.

Adhuc fuit à me obſeruatus decimâ octauâ Ianuarij, ferè iam inuiſibilis; tumque fuit in rectâ lineâ inter ſtellam polarem, & ſtel-

lam Dubbe; fere medio loco, propinquiore tamen, ipſi ſtellæ Dubbe; illo loco, quò veniens ad ſuperiorem meridiani partem fuerit in altitudine ſexaginta, & vnius circiter graduum: proinde à polo diſtans decem gradibus. Ex eo tempore ne quidem fatigatiſſimis oculis eum amplius potui comprehendere: ſed viſum omnem exceſſit. Quapropter ei valedixi: promittens, quod proximo, vel ipſius, vel confratrum ſuorum, reditu omnẽ eius motũ exactius eſſem obſeruaturus. Nunc enim, quia radio Aſtronomico carui, cuius præcipuus in cœleſtium ſyderum dimenſionibus eſt vſus: neque eius altitudinem ſupra Horizontem ſingulis inſpectionis horis: neque exactam à reliquis ſtellis diſtantiam: neque certum modum irregularitatis motus eius, ita præcisè potui obſeruare.

Cum primùm nobis apparuit, cauda fuit horrendæ magnitudinis. Nam cum adhuc circa Arcturum eſſet, tam fuit magna, vt rudi coniecturâ, ferè ſpacium 45. vel 50. graduum videretur occupare. Paullatim vt ad Polum aſcendit, atque à Sole remotior factus eſt, ſicut ipſe minus lucidus, ita quoque & cauda eius breuior euaſit. Prout tamen cœlum fuit ſerenum, cauda quoque modo breuior modo longior apparuit.

Qua

Qua proportione defecerit, ideo animaduerti non potuit, quod non rarò dies nebuloſi, tres quatuorve, imò etiam quindecim, aut ſedecim intercurrerint, quibus eius aſpectus nobis fuit denegatus. A die 22. Decemb. ita puſilli luminis, caudæque fuit, vt non niſi acutiſſimo viſu, longo intuitu, & non niſi ab eo, qui locum eius nouerat, motumque quotidiana inſpectione fuerat proſecutus, potuerit comprehendi. Motus eius abſque dubio fuit irregularis. Primis temporibus, tres aut duos cum dimidio gradus quotidie confecit: vt deficere cœpit, & languere; pauciores: Adeò vt ſub finem, vix vnum conficere potuerit.

Atque hæc ſunt ERVDITISSIME D. PROFESSOR, quæ ego circa motum huius ſideris potui obſeruare Qui ſi bene perpendatur, reperietur, quod à tempore, quo eum obſeruaui, facilè confecerit iter 70. graduum; quodque recto tramite motus fuerit, nec deflexerit; motuque ſuo deſcripſerit portionem circuli magni; id eſt circuli tranſeuntis per centrum mundi; & ſphæram in duas partes æquales ſecantis. Quodque ferè ab vſque Tropicis ad Polum adſcenderit, & ab Auſtro in Septemtrionem, motum ſuum direxerit.

Porrò

Porrò quod ad eius attinet eſſentiam, & naturam, vtique eam definire, tum propter varias doctorum virorum opiniones, atque experientias; tum propter grauiſſimas rationes in contrarias partes militantes, difficillimum eſt.

Varij varia ſenſerunt; quorum opiniones partim recenſent, partim refutăt Plutarchus libro III. de placitis Philoſophorum capite II. Ariſtoteles I. Meteor capite VI. & VII. Seneca toto libro VII. naturalium Quæſtionum. Aliqui dixerunt eſſe corpus cœleſte, & ſidus aliquod cœli, vt Pythagorici, Hippocrates Chius, Aeſchylus, Apollonius Myndius: qui tamen adhuc in ſua opinione in diuerſa abierunt. Alij communem lucem ex concurſu Planetarum, in longum productam, vt Anaxagoras, & Democritus: alij eſſe globum quẽdam materiæ cœleſtis, qui aliquando à Sole illumínetur, & fiat viſibilis, vt Cardanus lib. I. de varietate rerum capite 7. alij exhalationem quandam calidam, fumidam, pinguem, in ſupremâ aeris regione accenſam, vt Ariſtoteles I. Meteor. capite 7. & qui eum ſecuti ſunt Peripatetici plerique omnes: alij eſſe exhalationem quandam, non quidem igneã, aut accenſam, ſed Solis lumine perfuſam, & ſic lucentem, vt Scaliger in Cardanum, exercitatione

citatione LXXIX.dixerunt. Mihi omnium opiniones examinare propoſitum non eſt: ſed hoc ſolùm, An Cometa ſit corpus cœleſte,& ſidus aliquod; an verò Meteorum, & exhalatio ignita; & quod in idem recidit; an ſit in cœlo,an in aere. hæc enim ſe mutuò ſequuntur, & cõuerſiuè dicuntur. Nam ſi eſt ſidus, & corpus aliquod cœleſte; ergo eſt in cœlo, & è contra: ſi eſt Meteorum,& exhalatio incenſa; ergo eſt in aere, & è contra: nemo enim dicet corpora cœleſtia, vel extra cœlum in aerem deſcendere; vel exhalationes elementares in cœlum adſcendere.

Eſſe exhalationem accenſam, præter Ariſtotelem tenuerunt etiam Xenophanes, & Epigenes, vt teſtatur Plutarchus loco citato; Alexander, Albertus, Auerrhoes, D. Thomas, Niphus, alijque plurimi. Regiomontanus magnus Mathematicus agens de Cometa anni 1475. conatus eſt demonſtrare illum in aere, atque infra Lunam fuiſſe: ex quo ſequitur fuiſſe meteorum, ac eiuſmodi exhalationem accenſam. Idem legitur demonſtraſſe quidam Ioannes Voghelinus de Cometa, qui luxit anno 1532. Porrò ipſum eſſe exhalationem in aere accenſam hoc argumento videtur probari. Vel Cometa eſt talis exhalatio accenſa, & Meteorum; vel eſt corpus cœ-

leſte:non eſt corpus cœleſte;ergo. Maior eſt vera; ſequela eſt bona. Minor videtur poſſe probari varijs rationibus.

Primò. Si Cometa eſt corpus cœleſte, quale eſt? eſtne aliquod corpus diſtinctum à natura ſtellarum, & ſiderum, an verò etiam ſtella? Si corpus aliquod diſtinctum, quale eſt, & vnde prouenit? ſi ſtella, qualis eſt? Non enim eſt ſtella fixa; quia mouetur: non erratica, quæ Planetæ appellantur: quia tales ab omni æuo notatæ ſunt tantùm ſeptem: Cometa non eſt vnus ex illis. Inſuper Planetæ omnes feruntur per Zodiacum, & ab Occidente in Orientem: cometa non; ſed mouetur in omnem ſitum, ad Auſtrum, Septemtrionem, Orientem, & Occaſum; vt ex hiſtorijs, & deſcriptionibus Cometarum varijs eſt manifeſtum: & nominatim noſter huius anni Cometa ab Auſtro præcisè in Septemtrionem perrexit.

Secundò. Si Cometæ ſunt ſtellæ; vel ſunt ſtellæ, quæ ſemper fuerunt in cœlo, & cum mundo ſunt creatæ; vel nunc primùm generantur cum apparent. Non fuerunt ſemper in cœlo ab orbe condito; quia ſi fuiſſent, ſemper quoque, & omni die ſicut aliæ ſtellæ apparuiſſent. Nulla enim ratio eſſe videtur, quare vno tempore magis apparerent, quam alio:

alio: & cur minus quotidie appareret quam aliæ ſtellæ. Non enim poteſt dici, quod vt plurimum lateant ſub radijs Solis, & ideo nō videantur; ſed ſolum tum, cùm ex radijs Solis emergunt, vt Pythagorici aſſeruerunt. Neque poteſt dici quod lateant in profunda cœli altitudine, & ideo propter diſtantiam non videantur; ſed ſolum tunc, cum motu ſuo ad imum cœli deſcendunt, vt dixit Apollonius Myndius: quia hæ opiniones, tum ab Ariſtotele, tū à Senecâ locis citatis ſunt efficaciter refutatæ. Non generantur etiam de nouo: quia in cœlo non fiunt generationes, aut corruptiones; neque vnquam in cœlo vlla percipitur mutatio. Cœlum enim, vt inquit Ariſtoteles 1. de Cœlo, capite 3. textu 20. eſt ingenerabile, & incorruptibile. Denique aliæ ſtellæ non generantur, neque corrumpuntur, ſed in eodem ſemper ſtatu permanent, & ab orbe condito huc vſque perſeuerauerunt. Quare & Cometæ perſeuerare deberent, ſi eiuſdem cum alijs ſtellis naturæ eſſent. Videtur enim quodeadem communis aliarum omnium ſtellarum natura, & conditio eis quoque competere deberet.

Tertiò. Cometæ augentur, & minuuntur: hoc non competit ſideribus; quia illa in eadem ſemper permanent magnitudine; ergo.

Quinimmo hoc videtur eſſe euidens argumentum, Cometas eſſe exhalationes accenſas, & ignem quendam: qui vt primum accenditur, minor eſt; & prout fomes capit incrementum magiſque accenditur, ita paullatim maior apparet; & cum iterum fomes incipit deficere, ac materia eſt pæne exuſta, paullatim iterum minuitur, quouſque tandem in totum euaneſcat.

Quartò. Cometæ differunt figurâ ab alijs ſtellis; ergo. Etenim aliæ ſtellæ omnes ſunt rotundæ; Cometa eſt longus. Longitudo non eſt figura competens cæleſtibus corporibus, ſed rotuntidas. Imò illa longitudo videtur eſſe argumentum, quod Cometa ſit exhalatio accenſa. Nam vt exhalatio è terrâ in longum adſcendit, ita cum accenditur, igne motu ſuo alimentum proſequente, videtur quod neceſſariò debeat figuram longi ignis acquirere.

Quintò. Siderum motus eſt regularis, & eodem ferè tenore ſemper feruntur: at Cometarum motus eſt irregularis: quia ſæpiſſime animaduerſum eſt diuerſis diebus ipſum inæqualia ſpacia emetiri: alijs, promoueri ad vnum tantum gradum; alijs, ad duos treſve; etiam ad quinque: ſicut de Cometâ anni ſeptuageſimi ſeptimi ſcribit celeberrimus

Tycho

Tycho Brahe 11. Vraniæ ſuæ.

Sextò Stellæ non ſunt pellucidæ, vt per eas poſſit videri; ſed per Cometas poteſt videri: nam per caudam Cometæ videntur ſtellæ fixæ, quæ ſunt ſupra ipſam: etiam in hoc Cometâ frequenter licuit videre ſtellas per caudam eius tranſlucentes; ergo.

Septimò. Videtur dicendum omnes Cometas eſſe eiuſdem ſpeciei. nam ſingulos à ſe mutuo ſpecie differre gratis, & ſine ratione dici videretur. Omnes enim ſunt longi, eadem figurâ, & lumine præditi; cum tali capite, cum tali caudâ: quæ identitas accidentium videtur indicare identitatem ſpecificam. At ſi eſſent eiuſdem ſpeciei, non poſſent habere motus tam diuerſos. Conſtat enim vnumquemque proprio, ac peculiari motu, ab aliorum motu diuerſo, fere ſemper viſum eſſe moueri. At nullum corpus ſimplex tam diuerſo motu, & quidem proprio, ac per ſe præditum eſſe poteſt. Quapropter hoc potius indicium eſt, Cometam eſſe exhalationem accenſam; quæ in quam partem vergit, aut in quam partem ab aliquo Planetâ trahitur, eò igne alimentum ſuum ſequente fertur.

Octauò. Si Cometæ eſſent in Cœlo; cùm

B 3 vnus

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

vnus Cometa huc,alius illuc, & vnuſquiſque in diuerſum ſitum moueatur, ſequeretur, quod cœlum eſſet liquidum; & quod Cometa deferretur per cœlum, ſicuti piſces per aquam. Tales enim Cometæ non poſſunt dici moueri motu alicuius orbis, cui inſint, ſed ſolum ſeipſis. Tam diuerſos enim orbes, tam contrarios,ac diuerſos immò etiam irregulares motus habentes ſtatuere omnino abſurdum ac ridiculum foret. Atqui falſum eſt cœlum eſſe liquidũ;nam in ſacris literis ca.37. Iob habetur quod cœli ſint ſolidi, ſicut ære fuſi.Deniq; ſequeretur,quod etiã eodẽ modo Planetæ per cœlũ mouerẽtur: & conſequenter quod nulli eſſent cœli; ſed quod eſſet vnũ continuum liquidum corpus,à terrâ vſque ad inania ſpacia, per quod ſidera vagarentur. Quod doctrinæ Ariſtotelicæ, & communi Philoſophiæ; immò etiam ſacris literis, quæ frequenter cœlos in plurali numero nominant,videtur repugnare.

Secundò principaliter probatur hæc opinio Multi ignes nobis apparent ſimilitudinẽ cum Cometâ habentes,quos viſus noſter iudicat eſſe in cœlo, & tamen ſunt in aere, & certò ſunt meteora, atque exhalationes accenſæ, vt Lanceæ,Trabes, fulgura,ſtellæ cadentes; ergo idem de Cometâ eſt iudicandũ.

Hiſce

Hiſce tamen non obſtantibus, opinio mea eſt, Cometas eſſe in cœlo, & eſſe corpora cœleſtia, & minimè meteora aut exhalationes in aere accenſas. Hanc opinionem tenuerunt plurimi magni viri, Anaxagoras, Democritus, Pythagoras, Diogenes, Apollonius Myndius, Hipparchus, Hippocrates Chius, Æſchylus, alijque; vt Plutarchus, Ariſtoteles, Seneca locis ſupra citatis teſtantur. Qui ipſe quoque Seneca eam tenuit, & fortiter probauit. Præter hos inter Arabes fuerunt Meſſahala, Haly ſuper ſecundum quadripartiti Ptolemæi, & Albumazar, qui anno Domini 844. Cometam à ſe ſupra Veneris orbem viſum eſſe teſtatur. Inter recentiores ſunt Tycho Brahe, Mathematicorum Princeps, & acerrimus obſeruator, qui libro II. ſuę Vraniæ, tenuit & probauit Cometam anni 77. ſupra regionem elementarem, atque in cœlo fuiſſe. Idem oſtendit Cornelius Gemma, in ſua Phyſicâ, & Mathematicâ de Cometâ anni 77. apodixi. Idem Michael Mæſtlinus in ſuis de Cometâ anni 80. obſeruationibus in lucem editis. Idem tenuerunt Cardanus libro IV. de ſubtilitate, Marcellus Squarcialupus Regis Poloniæ, & Hagecius ab Hayck Imperatoris Medicus in ſuis de Cometis libellis, ac dialexibus. Probatur porrò ratione.

Cometa non eſt in aere, neque eſt exhalatio ignita, ergo eſt corpus cœleſte. Sequela eſt bona: Antecedẽs probatur varijs argumẽtis.

Primò. Cometa, qui nobis nunc affulſit, aſſecutus eſt perfectè motum primi mobilis: vt ex eo patet, quod ab Auſtro, recto tramite adſcenderit verſus Septemtrionem. Etenim ſi à motu primi mobilis multum retrò fuiſſet relictus, non potuiſſet tam recto tramite ad Septemtrionem vergere, ſed plurimum ad latus, & ad Orientem debuiſſet deflectere. Itaque conceſſo quod non fuiſſet in cœlo; ſaltem ex eo ſequitur, quod fuerit valde propè cœlum. Nam quæ à cœlo multum diſtant, non poſſunt vi raptus tam efficaciter & celeriter circumduci: Atqui ad locum tam altum non poſſunt pertingere exhalationes; ergo. Minor probatur: Nubes ac vapores, vt doctiores Mathematici, tum ex vaporum in crepuſculis eleuatione, tum ex duratione colorum in cœli nubibus poſt occaſum Solis, oſtendunt; non vltra duodecim, aut tredecim milliaria Germanica in altum adſcendunt; ergo neque exhalationes. Et vt concedatur quod exhalationes ob ſuum calorem paulò altiùs adſcenderent; tamen illa differentia non poteſt eſſe vllius momenti, & non niſi duorum, trium, quatuorve

millia-

milliariorum; quod nihil facere poteſt ad illam immenſam altitudinem, in qua abſque dubio hic Cometa, & multi alij, qui motum diurnum exactè ſunt aſſecuti, fuerunt conſtituti. Poterit dici aſcendere exhalationes tam altè, non virtute propriâ; ſed tractas per vim ab aliquo Planetâ, aut efficaciſſimo ſidere. Sed hoc verū non eſt. Etenim non à Planetâ; quia in hoc Cometâ manifeſtum eſt, eum à nullo Planetâ fuiſſe attractum: quia à loco Planetarum ſiue Zodiaco plánè receſſit verſus Septemtrionem. Non ab alio ſidere: quia ſi ab alio tractus fuiſſet, quando ad illius locum perueniſſet, ibi permanſiſset. At hic Cometa rectà vſque ad Polum omnes ſtellas pertranſiuit. Ibi autem nullæ magnæ ſtellæ ſunt à quibus trahi potuerit; præterquā quod ſtellæ quæ apud Polum ſunt, tam ſint remoræ à loco in quo primùm Cometa exarſit, vt, earum virtus vſque ad illum locum pertingere non potuiſset. Porrò quod ſidera non poſſint tam altè exhalationes trahere, inde manifeſtum eſt, quod nunquam videamus tam altè nubes, aut vapores trahi. Si enim exhalationes ab aliquibus ſideribus tam altè traherentur, vtique & vapores, & nubes eadem ratione ab alijs tam altè aliquando trahi poſsent. Accedit quod

B 5 non

non videatur, quomodo exhalationes calidę tranſire poſſint mediam ac frigidam regionẽ aeris, ſine eo quod illic alterentur, deſtruantur, includantur, & in fulmina tonitruaque conuertantur.

Secundò. Cum Cometa hic noſter fuerit loco tam alto, vt oſtenſum eſt, abſque dubio eius cauda debet fuiſſe immenſæ magnitudinis: Nam cum occupauerit in cœlo bene XLV. aut plures gradus, debet fuiſſe multorũ millium; imò plùſquam centum mille milliariorum. At non videtur poſſibile, tantam exhalationis quantitatem, è terrâ in altum potuiſſe attolli, quæ non ſolum vaſtũ illud corpus conſtituerit, ſed etiam ei tanto tempore pabulum ſuppeditarit: ne quidem etſi tota terra in exhalationes conuerſa fuiſſet; ergo.

Porrò tanta quantitas fumidarum, ac terreſtriũ, & viſcoſarum exhalationum loco illo ſupremo conſtituta deberet ibi eſſe viſibilis, & deberet apparere in modum nigræ, & opacæ nubis, & deberet ſidera quibus ſubjicitur, & ipſum etiam Cometã frequenter obſcurare, & offuſcare, ſic vt à nobis videri non poſſent: maximè, cùm, vt dicunt, exhalatio illa primùm ſupernâ ſui parte accendatur. Etenim inferna pars nondum accenſa, quando intercurreret, inter viſum noſtrum, & partem accen-

accenſam, frequentiſſimè ipſam partem accenſam adeoque Cometam deberet eclipſare: At hoc nunquam factum fuit, neque à quoquam factum proditur; ergo. Quin è contra manifeſtum eſt, quotieſcunque dies eſt ſerenus, & cœlum nubibus minimè tectũ, ſemper Cometas perſpicuum apparere, & loca omnia circa Cometam clara, & perſpicua, nulliſque exhalationibus impedita videri; & vicinas omnes, ac circumiectas ſtellas perfectiſſimè apparere.

Tertiò. Si Cometa eſſet exhalatio; cum exhalatio ſit ſubſtantia mobilis, facile diuiſibilis; illa pernicitate motus diurni, quo 24. horarum ſpacio circa totum terrarum orbẽ vertitur, deberet ſeparari, diſijci, diſſipari: hoc non apparet; ergo. Cometa enim totus manet ſemper vnitus, eodem modo ſeruans omnes ſuas partes ſimul, ac eadem figurâ; ſine eo quod aliquæ hac, aliquæ illac diſgregentur.

Quartò. Si eſſet exhalatio, non haberet figuram rectam, ſed potius globoſam: quia exhalationum, & vaporum eſt conglobari, vt patet in fumo ignis, candelæ vaporibus, nubibuſque. At cauda Cometæ protenditur in longum per rectos radios, & nunquam conglobatur; ergo. Denique, ſi eſſet exhalatio accenſa,

accenſa, non ſemper ſeruaret eandem figurã: ſed prout ignis modo hac, modo illac excurrit ad ſuum alimentum, deberet exhalatio illa interdum magis ardere ad dextram, interdum magis ad ſiniſtram; interdum magis in hoc extremo; interdum magis in oppoſito. Interdum deberet cauda attenuari in hoc extremo, in altero augeri; interdum è contra. Et interdum lumen eſſe maius in hac parte, & hoc extremo caudæ, interdum magis in oppoſito. At ita non eſt; ſed ſemper Cometa ſeſe habet eodem modo, & eadem figurâ ſemper in vno extremo eſt globus inſtar ſtellæ, & nunquam in alio. Semper ab illo globo exit cauda, primò anguſtior, inde in progreſſu paullo latior.

Propè globum Cometæ, ſemper lumen eſt intenſius, paullatim verſus caudam extenuatur, flacceſcit; ita vt paullatim in nihilum euaneſcat. Immò hoc eſt euidentiſſimum ſignum, quod cauda Cometæ non ſit aliquis ignis; ſed ſit ſplendor quidam & radij luminis à Cometâ prodeuntes; ſicut infra latiùs oſtendetur.

Quintò. Exhalationes, cum ſint valde leues ac mobiles, in liquido, & inquieto, ac naturâ ſuâ mobili aere, huc, illuc, temerario

rario admodum motu mouentur, ac fluctuant; nunquam quieſcunt in eodem loco; modò in hanc, modò in aliam partem deferuntur: At Cometa hic noſter certo motu ſemper delatus fuit; ergo.

Sextò. Ignita meteora non diu durant, ſed ſtatim tota ſimul accenduntur, vt inquit Seneca; & breuiſſimo tempore exſtinguuntur. Exhalationes enim ob ſui tenuitatem ab igne ſtatim totæ ſimul inflammantur; vt patet in fulmine, trabibus, virgis, facibus, ſtellis cadentibus, &c. At Cometæ diu durant. Nam, vt inquit Ariſtoteles, ad minimum durant ſeptem aut octo diebus; interdum tribus menſibus, medio anno, vel etiam anno vno; vt ex varijs Cometarum deſcriptionibus ab Auctoribus traditis eſt manifeſtum. Etenim Cometa, qui ſupra Hieroſolymam apparuit, ante excidium eius, anno integro durauit; vt auctor eſt Ioſephus libro ſeptimo, de bello Iudaico. Refert Seneca libro ſeptimo quæſtionum naturalium capite vigeſimo nono, de Cometâ alio, qui medio anno perdurauit.

Septimò. Omnis ignis flamma ſcintillat: quod fit propter partium eius inæqualem

æqualem motum, ac diſtractionem, & inæqualem quoque accenſionem. ac inæqualem ſplendorem: At Cometa non ſcintillat; ergo non eſt ignis.

Octauò. Ignis motu proprio mouetur per lineam rectam: Cometa, motu proprio (nam de diurno, cùm non ſit motus Cometæ per ſe, ſed tantùm per accidens, non loquor) mouetur circulariter. Hic enim noſter iam cœli quadrantem confecit: & ille de quo loco iam citato ſcribit Seneca, ſex menſium ſpacio, cœli medietatem decurrerat: adeoque in orbem vterque iuit. Affert hoc argumentum Seneca libro 7. naturalium quæſtionum capite 23. & quidquid de alijs ſit, duo ſaltem, inquit, tempore noſtro ſic motum ſuum in orbem duxerunt.

Nonò. Exhalationes debent prius accendi parte supernâ, quàm infernâ; eò quod illâ parte ſint viciniores cœlo, aut elemento ignis, à quo ſecundum Peripateticos accenduntur: vnde, ſi Cometa eſſet ignis, deberet ſemper deſcendere deorſum, ac verſus terrã; proſequendo pabulum ſuum quod eſt ab infra: & ita cum durante ad multos annos Cometâ debeãt continuæ è terrà ſurgere exhalationes, quę Cometæ pabulum præſtent; deberet Cometa, vt inquit Seneca, aliquando

ad

ad terram vſque deſcendere. Immò videtur, quod propè terram ſemper deberet exſtingui; eò quod ibi ſit finis pabuli eius. At hoc non fit; quin potius cùm pereunt, omnes videntur in altum ferri; ergo. Denique. Cometæ deberent aliquando generari propè terrã ac in mediâ aeris regione. Nam cùm ibi frequenter plurimæ exhalationes congregentur, & accendantur, vt patet in fulmine, atque alijs meteoris ignitis; ſequitur quod ibi accẽſæ exhalationes deberẽt tam bene Cometæ figuram, ac naturam referre, quam accenſæ in ſupremâ aeris regione. Quæ enim ratio eſſet, cur accenſæ in ſupremâ aeris regione magis fierent Cometæ, magiſque Cometæ figuram ducerent, quam in infimâ? At hoc nunquam fit. Nam ſi hoc fieret, talis Cometa nunquam occideret: quia propter diſtantiam à primo mobili, raptu diurno non moueretur; & ſic nunquam moueretur niſi motu venti: & quando ſerenus, ac tranquillus eſſet aer, deberet ſtare immobilis, & non moueri alio motu, quàm temerario motu ignis pabulum ſuum ſequentis. Tales Cometæ nunquam ſunt viſi; ergo.

Decimò. Si Cometæ conſtarent talibus exhalationibus, per interualla dierum, ac Septimanarum, deberent eſſe modo minores, modo

modo maiores: prout vno die aut ſeptimanâ plus, aliâ minus pabuli atque exhalationum è terrâ efferretur. Hoc non fit, ſed parili tenore capiunt incrementum, cum exoriuntur; & decrementum, cum intereunt: nulla alterna dierum, aut Septimanarum mutatione; ergo.

Vndecimò. Si Cometæ conſtarent exhalationibus: non poſſent habere longinquum motum; nec poſſent recedere ab illo loco, ſeu ab illa regione, ſuper quâ habuerunt originem: quia quando recederent ab illâ, deberent ſtatim exſtingui; at hoc non fit: quia Cometæ decurrunt ſuper vertice variarum, ac diſtantiſſimarum regionum. Etenim hic noſter Cometa decurrit ſuper medietate orbis terræ: Decurrit à regionibus quæ ſunt ſub Æquinoctiali; vſq; ad regiones quæ ſunt ſub Polo; proindeque ad regiones bene bis mille, plus minus, milliaribus inter ſe mutuò diſtantes. Cometa de quo ſcribit Seneca libro 7. capite 29. ſex menſium ſpacio totam terræ medietatem circumiuit. Maior probatur, quia quando ab illa regione recederent, & decurrerent ſuper vertice aliarum regionum, longè diſtantium, non reperirent ibi neque præcisè in illa altitudine, qua decurrunt, paratas exhalationes, à quibus poſſent foueri,

foueri, & ſuſtentari; proinde deberent extingui atque interire. Nam etſi, vbi primùm fuerunt exorti; fuerit congregata magna quantitas exhalationum, à quâ ipſi potuerint generari, ac produci: tamen in aliâ regione ad quam veniunt, & ſuper quâ decurrunt, non erit illa; vel non erit tanta, vt ab eâ poſſint ſuſtentari, & continuari. Et vt eſſet, ibi adhuc tanta; non eſſet tamen præcisè ad eam aeris altitudinem eleuata, per quam Cometa decurrit, & in quâ poſſet à Cometâ attingi, & abſorberi. Nam pone caſum, quod ortus, & accenſus eſſet Cometa, ſuper Angola Congo, Mamcogo, &c. ex exhalationibus in illis regionibus in aerem eleuatis; quando talis Cometa curſu ſuo perueniret in Hiſpaniam, regionem noſtram, aut regiones ſub Polo conſtitutas; non reperiret pręcisè eo tempore, quo eò aduentaret paratas exhalationes, à quibus poſſet ſuſtentari, quaſi diſpoſita ibi eſſet in aduentum eius annona, qua nutriretur, ne miſer alimento deſtitutus, fame moreretur. Non enim eodem tempore, in omni regione, eiuſmodi exhalationes ſemper attolluntur; & quamuis attollerentur, ad æquè determinatam altitudinem attolluntur. Etenim in vnâ regione ad quam

perueniret,eſſet frigus, in aliâ calor; in vnâ æſtas;in aliâ hyems; vna humida, alia ſicca. Quæ omnes non ſunt æque producendis exhalationibus idoneæ. Immò videtur, quod Cometa non poſſet, ſuper Oceano decurrere, ſed ibi deberet interire: quia exhalationes generandis Cometis idoneæ non ex mari, ſed ex terra eleuantur. Hic Cometa decurrit ſuper regionibus veriſimiliter,primò ſub Æquinoctiali, inde ſub Tropico, inde ſub circulo Antarctico & tandem ſub Polo conſtitutis; calidiſſimis, temperatis ac frigidiſſimis; in quarum alijs fuit hyems,in alijs æſtas: ſuper Guinæa,Lybia,Barbaria, Hiſpania, Germania, Moſcouia, Tartaria, Ruſſia, Iſlandia, alijſque ſub Polo conſtitutis. Quis credat omnibus illis locis, ſemper & eò præcisè tempore, quo ſuper vertice earum decurrit, paratas fuiſſe exhalationes, quibus aleretur, ac ſuſtentaretur. Dices, forte exhalationes per modum viatici, ex loco in quo primam habuit generationem,cum ipſo rapi, ijsque nutriri, & ſuſtentari; neque neceſſum eſſe, vt in ſingulis ad quas peruenit,regionibus, eas ſic paratas, ac quaſi prædiſpoſitas inueniat.Sed reſponſio non valet: quia non poteſt ſuſtentari Cometa exhalationibus ijs, à

quibus primò eſt productus: quia illæ ſtatim ſimul, & ſemel inflammantur, & conſumuntur, vt in fulguribus, & alijs meteoris ignitis, quæ vno ictu inflammantur, & ſtatim extinguntur, eſt manifeſtum: ſed ad ſui ſuſtentationem debet habere nouas exhalationes quotidie de nouo excitatas ac quotidie de nouo à terra adſcendentes.

Atque his argumentis videtur euidenter probatum Cometam non eſſe exhalationem accenſam, aut meteorum: proinde ſequitur eſſe corpus cœleſte, atque eſſe in cœlo. Quod etiam proprijs argumentis ſic poteſt probari.

Primò, motus rectus eſt proprius corporum ſublunarium; circularis cœleſtium: at Cometa mouetur motu circulari, vt ſupra eſt oſtenſum; ergo.

Secundo, Cometa hic noſter motu ſuo deſcripſit in cœlo portionē circuli magni, id eſt circuli traſeuntis per centrū mūdi, & ſecantis mundū in duas partes æquales: talē circulū deſcribere videtur eſſe proprium corporum cœleſtiū; ergo. Etenim ſi animaduertatur, quomodo hic Cometa aſcenderit à dextro genu Bootis, per ſtellas quæ ſunt in lumbis Bootis ad vſque locum medium inter ſtellas ſiniſtræ manus Bootis, &

vltimam ſtellam caudę Vrſę Maioris;& inde vſque ad medium lineæ, quæ ducitur à ſtellâ Polari, ad ſtellam Dubbe; inuenietur quod confecerit portionem circuli perfectè magni. Idem fecit Cometa anni 77. eoq; argumento Tycho Brahe 11. Vraniæ probauit eum quoque cœleſtem fuiſſe.

Tertiò. Hic Cometa exactè aſſecutus eſt motum primi mobilis; ergo eſt in cœlo. Sequela probatur: quia ſi eſſet in regione elementari, nō potuiſſet tam celeriter ferri, atque ipſum cœlum. Quia, quod per raptum fertur, propter viciniam, & per vim; non poteſt tam celeriter ferri, ſicut illud quod fertur primò & per ſe, & ex proprietate naturali: quod autem tam celeriter latus fuerit, ſupra eſt oſtenſum. Etenim ſi non tam celeriter latus fuiſſet, retrò relictus fuiſſet, & contendiſſet quotidie motu proprio verſus Orientem. Quod ſi factum fuiſſet, non potuiſſet hic per rectam lineam ferri ab Auſtro ad Septemtrionem; ſed ſemper ad latus & verſus Orientem abreptus fuiſſet. Immò hoc argumento videtur conuinci poſſe, fuiſſe ſupra Lunam. Etenim quod perfectius aſſequitur motum primi mobilis, quàm Luna; hoc eſt ſupra Lunam;

nam; nam ſi eſſet infra, ſequeretur, quod virtus raptus primi mobilis, moueret celerius diſtans, quam propinquum; quod fieri non poteſt. At Cometa hic noſter celerius aſſecutus fuit raptum primi mobilis quam Luna: etenim Luna quotidie retrocedit ad Orientem, ſeu poſt relinquitur à primo mobili ad tredecim gradus. Cometa verò noſter ad Orientem non tetendit; ſed rectà ad Septemtrionem: & ſic ne vno quidem gradu poſt relictus fuit. Immò quotidie proprio motu non promouit, niſi ad duos, treſve gradus, vt ſupra eſt oſtenſum. Quare etiamſi rectà in Orientem latus fuiſſet, non potuiſset ad ſummum niſi illis duobus, tribuſve gradibus retro relictus fuiſſe; quod longè minus eſt, quā quotidie tredecim retrò relinqui; ſicut Lunæ contingit. Scribit Seneca libro 7. capite 29. de Cometâ, qui ſex menſium ſpacio medium orbem circumiuit. Ille Cometa, eſto quod rectà in Orientem delatus fuiſset, non niſi vno gradu quotidie retroceſſiſset. Cardanus libro 4. de ſubtilitate ſcribit de Cometâ anni 1532. quod in ſeptuaginta, & vno diebus non retroceſserit ad 73. gradus: proindeq; quod quotidie non retroceſserit niſi ad vnum gradum; cum Luna quoti-

die retrocedat ad quindecim;ex eoq́; colligit eum Cometam ſupra Lunam fuiſſe.

Quartò. Vidi hunc Cometam vna eademque nocte non rarò bis vel ter, vt dixi, nimirū veſperi horâ ſeptimâ, nocte mediâ & mane horâ quintâ vel ſextâ:adeoque exiſtentem demiſſum ac Horizonti propinquum & valde ſublimē atq; ab Horizonte remotum;& tamen nullam in eo potui percipere parallaxim aut diſtantiæ ſituſue ad ſtellas fixas ſibi vicinas varietatem: niſi ſolum illam, quam eius proprius verſus Septemtrionem motus, (qui à parallaxeos ratione eſt excludendus) inducit. Hoc autem ſignum eſt eum in cœlo fuiſſe. Quia cum viſus noſter non ſit in centro terræ ſed in eius circūferentia; ſi Cometa in aere ac loco terræ propinquo cōſtitutus fuiſſet;vtiq; manifeſtam aliquā parallaxim ac aſpectus ad alias ſtellas differentiā habere debuiſset.

Verum non ſufficit varijs argumentis hanc ſententiam comprobaſſe,niſi contrariæ quoq; opinionis argumenta ſoluantur. Ad ea ergo ſic reſpondeo.

Ad primum, negando minorem. Ad primam, & ſecundam eius probationem; dico: rationibus iam in medio allatis, ſatis manifeſtum eſse Cometam eſse in cœlo,&

eſse

eſse corpus cœleſte. Quale autem ſit, ego quidem dicere non poſsũ, non magis, quã tot magni viri, qui ante me fuerunt. Quia autem dici non poteſt quid ſit, ex eo non ſequitur, quod præcisè ſit hoc vel illud; vel quod ſit talis exhalatio: multa cognoſcuntur negatiuè, quæ non cognoſcuntur affirmatiuè. De Deo, de animâ, de ſiderib. omnibus, ſcitur quid non ſint; ſed non ſcitur quid ſint. Miraculũ verè eſt naturæ, idoneũ ingenijs noſtris torquendis, quod admirari debemus, cognoſcere nunquã poterimus. Quis ſcit, quid in cœlo agatur, quæ ibi corpora, quæ ſubſtãtiæ nobis inuiſibiles adhuc ſint, & quæ ibi quotidie forte fiant permutationes? Omnis notitia noſtra de ſiderum, cœlorũq; ſubſtãtiâ & virtutibus, ac permutationibus, excepto motu, & Solis, Lunæq; effectibus, qui ſub ſenſum cadunt; non eſt niſi coniectura. Quis ſcit, an de nouo Deus ſidus illud creet miraculosè in terrorem hominum & maieſtatis ſuæ declarationem? An ibi naturaliter per interualla temporum, ex materiâ, & efficiente nobis incognitis generetur? An ſit ſtella aliqua fixarum ex altioribus; ijſque quæ minus ſub viſum noſtrum atq; obſeruationem cadunt, quæ aliquando propter cauſas

nobis ignotas è ſuis ſedibus ejiciantur, migrantes per cœlum, donec iterum vel propriam ſuam ſedem, vel aliam naturæ ſuæ conuenientem repererint; tali ſubſtantiæ modo præditæ, vt per eas magis quam per alias Solis lumen tranſeat; qua ratione caudam trahant ? An verò ſit aliud peculiare genus Planetarum, diſtinctum à ſeptem illis maioribus, qui per altiſſima cœli loca, circulo orbi noſtro excentrico delati, cum ad imum motus, ac prope terram deſcendunt, fiant viſibiles: cum vero iterum in altum adſcendunt, captum oculorum euadāt, ſicque exſtingui nobis videantur, vt Apollonius Myndius, referente Senecâ, ex Chaldæorum doctrinâ aſſeruit: quique numero plures cum ſint, ſinguli proprijs motibus præditi per interualla temporis nobis incognita, modò hic, modò alius, ad orbem noſtrum deſcendant? Equidem opinio iſta, non eſt adeo abſurda, vt prima fronte videtur, ac Seneca eam iudicat. Plures enim quam ſeptem Planetas in cœlo reperiri, nihil miri eſt. Non conſtituti ſunt niſi ſeptē, quia non plurium motum oculus noſter aduertere hactenus potuit. Sed quid impedit adhuc multò plures eoſque paruos eſſe, qui videri à nobis, quorumque motus obſeruari

ſeruari minime potuerit. Ita eſſe tandem quoque ſęculo noſtro docuit Galilæus Galileius, qui beneficio dioptræ Batauicæ, adhuc tres paruos, ac nouos Planetas adinuenit, perpetuò circa Iouem decurrentes; quos ſidera Medicæa ac Iouis ſatellites appellauit. Motus irregularis, ſeu inæqualis Cometarum aliquam fidem huic opinioni adſtruere videtur. Nam cum Cometa noſter maximus apparuit, eius motus fuit celerrimus: vt minor euaſit, factus quoq; fuit valde lentus. An hoc eſt, quod quando terræ propinquus fuit, motum habuit tranſuerſum; quando verò in altum redijt, magis rectum? Etenim quæ in tranſuerſum mouentur, celeriter moueri, & magnum ſpacium conficere: quæ verò in rectum à nobis recedunt, vel ad nos accedunt vix moueri, exiguumq; ſpaciũ pertranſire; immò quodammodo ſtare videntur. Quod Seneca libro 7. naturalium quæſtionum cap. 18. huic opinioni objicit, quod ſic ſequeretur, quod quando Cometæ incipiũt apparere, primùm, parui eſſe deberent, & prout ad nos deſcendendo accedunt, paullatim maiores, maioreſque fieri; cuius contrarium experientia docet; ex eo quod plerum que cum primùm nobis apparent, ſta-

tim maximi ſint, paullatim minuantur, nullius eſt momenti. Poteſt enim hoc ex alijs cauſſis contingere. Vel quia cum inceperũt creſcere, radijs Solis, vel cœli nebuloſitate tecti fuerint; vel ſupra noſtrum Horizontem non adſcenderint; vel ſolum adſcenderint de die, cum videri non potuerunt; ſic vt nõ prius videri potuerint, quàm magnitudinis ſuę omne incrementũ eſſent adepti. Sed & frequenter paullatim ſicut decremẽtum, ita & incrementum capere viſi ſunt: ipſemet Seneca 7. natural. ca. 15. ſcribit Cometam qui regnante Attalo in Macedonia conſpectus fuit initio modicum fuiſſe, ſed poſtea ita adauctum, vt ſe quàm latiſſimè diffuderit, totamq; viam lacteam compleuerit. Et Iouianus Pontanus ſuper Centiloquio Ptolemæi, ſcribit ſe vidiſſe Cometam admodum breui capite, & comâ, ſub initiũ, qui poſtea in tantam excreuit magnitudinem, vt 50. graduum ſpacium in cœlo occuparet. Interim tamen quid verè Cometa ſit, fateamur liberè nos ignorare; hac ſolum ſcientiâ contenti, quod non ſit Meteorum aut ἀναθυμίασις ignita, ſed cæleſte corpus, & de naturâ ſiderum. Cœlum eſſe ingenerabile, & incorruptibile non eſt articulus fidei; ſed axioma valde incertum, quod ea facilitate

poteſt

poteſt negari, quâ ab Ariſtotele eſt aſſertũ; eò quod nulla valida ratione poſſit demonſtrari. Neque quidquam eſt dicere, quod nulla vnquã in cœlo permutatio animaduertatur: quia hoc in primis falſum eſt: & vt verum eſſet, parum efficaciter cœli ingenerabilitatem, aut incorruptibilitatem probaret. Poſſunt enim maximæ generationes, & corruptiones, maximæque permutationes in cœlo fieri, etiamſi à nobis non conſpiciantur. Hoc viſus noſtri debilitas, & immenſa cœli diſtantia faciũt; nec magis permutationes, aut generationes vllas in hoc mundo inferiore videremus, ſi in cœlo Lunæ conſtituti eſsemus (in quo tamen nunc propter viciniã, & propinquitatẽ admirabiles quotidie fieri animaduertimus) quàm modò in cœlo videmus. Quod autẽ falſum ſit nullã in cœlo fieri permutationẽ, docét Cometæ, de quibus quæſtio eſt, quos iã tot efficacibus argumentis in cœlo eſse oſtendimus. Docent inſuper & nouæ ſtellæ, quæ in cœlo apparuerunt. Tẽporibus Hipparchi nouã ſtellã in cœlo apparuiſse ſcribit Pl.l.11. c.11. ſcribit Haly ſuper 11. quadripartiti Ptolemæi c.9. ſuo tẽpore nouã ſtellã apparuiſse in 15. gradu Scorpij ſupra orbẽ Veneris, quã ipſe cũ alijs viris ſapiẽtibus cõſpexerit; quæ

tan-

tantæ erat claritatis, vt tantum ſuper vniuerſum Horizontem effunderet luminis, quantum quarta pars Lunæ effundere potuiſſet, quæque in cœlo quatuor menſibus perſeuerauit. Anno 1572. in ſigno Caſſiopææ, quatuordecim integris menſibus apparuit noua ſtella tãtæ claritatis, vt omnes alias ſtellas luminis ſui ſplẽdore ſuperaret. De quâ Cornelius Gemma Prædeceſsor noſter, alijque libros in lucem ediderunt. Sed tranſeo ad alia argumenta.

Ad tertium ergo reſpondeo; forte augeri, & minui: fortè non verè augeri, & minui; ſed ita ſolum oculis noſtris propter eorum acceſsum, vel receſsum apparere. Vt vt ſit, fateor in Cometis multas reperiri conditiones, ac proprietates alijs ſideribus non communes: ſed ex quibus tamen non conficitur, ipſos cœleſtia corpora non eſse, aut eſse Meteora; ſed hoc ſolum: eſse cœli miracula, qualia & in terris non pauca reperiuntur.

Ad quartum reſpondeo; Cometam non eſse longum, ſed rotundũ, ſicut aliæ ſtellæ. Longitudinis apparentiam facit cauda, quæ non eſt pars Cometæ; nec eſt ſubſtantia, aut ὑπόστασις, ſed ſolum ἔμφασις, & ſplendor quidam luminis Solis per Cometã diffuſi.

Qua-

Quapropter inuerti poteſt argumentum: & quia alias ſtellas figurâ, lumine, & ſitu refert, colligi eiuſdem cum illis naturæ eſſe. Quod cauda nihil aliud ſit quam radius ac ſplendor luminis aſſerit Seneca lib.7.ca.26. & probari poteſt varijs modis. Primùm ſenſu: quia viſus noſter in hoc Cometa valde euidenter potuit iudicare caudam illam, non ignem; ſed ſplendorem quendam luminis eſſe, qualis animaduertitur radijs Solis per feneſtram cubiculũ ſubintrantibus. Secundò, quia ſtellæ fixæ tranſparuerunt per caudam eius: nam ſi cauda fuiſſet exhalatio accenſa; videtur quod non potuiſſent tranſparere: quia tanta moles fumidarum, ac terreſtrium exhalationum accenſa neceſſario debuiſſet habere aliquam opacitatem coniunctam, quæ ſpecierum viſibiliũ ipſorum ſiderum tranſitum impedire debuiſſet. Tertiò, quod illud lumen caudæ producatur per lineam rectam: quo modo exhalatio ſe continuò per aerem extendere minimè poſſet. Quartò, quod in caudâ, & nominatim in caudâ huius noſtri Cometæ diuerſi, & diſtincti radij luminum, alij alijs luminoſiores, per longitudinem caudæ rectà decurrentes potuerint animaduerti, eodem modo, quo & in lumine Solis per

feneſtram

feneſtram ſubintrante, eiuſmodi radiorum diuerſitas animaduertitur.

Quintò, quod hoc lumẽ apud caput Cometæ fuerit anguſtius, adæquans Cometæ magnitudinem; in progreſſu verò magis, magiſque fuerit dilatatũ: ſicuti videmus in lumine Solis aut candelæ per anguſtum foramen tranſeuntis: hoc enim apud foramẽ per quod ingreditur, æquale eſt magnitudini foraminis, in progreſſu diſpergitur, ac dilatatur.

Sextò, quod illud lumẽ caudæ apud Cometam fuerit intenſius, paullatim vero in progreſſu ita fuerit attenuatum, vt tandem ſuauiter in nihilum euanuerit. Hoc enim proprium luminis eſt vt apud ipſum lumінoſum ſit intenſius, in progreſſu verò paullatim magis, magiſque flacceſcat. Quod ita fieri non poſſet, ſi cauda Cometæ eſſet exhalatio. Prout enim illa inæqualiter arderet, modo magis ab hac parte, modo magis ab alia; prout vno loco plus, denſiuſq; eſſet pabulum, quàm alio, neceſſario lumen inæqualiter intenſum, modo intẽſius in hoc extremo, modo in alio, modo in medio, modo in hoc latere, modo in alio eſſe deberet.

Probatur Septimò, & quidẽ caudam eſſe ſplendorẽ luminis Solis; ex eo, quod cauda ſem-

ſemper Soli ſit auerſa: quod vt Cardanus lib. 4. de ſubtilitate, & Appianus, & Gemma Friſius animaduerterunt; ita in hoc noſtro Cometa ſemper fuit animaduerſum. Nam cũ Sol erat in Oriente, cauda Cometæ vergebat verſus Occidentẽ; cum in Occidẽte, verſus Orientem, ac prout Sol motu ſuo gyrabat, ita quoque caudam ſuam in alium, atque alium mundi ſitum dirigebat.

Poterit forte dici caudã Cometæ eſſe quandã flammã tenuiorem ex ipſo corpore ſeu capite Cometę tanquã igne quodã denſiore ac ſolidiore euolitantẽ; eo modo, quo videmus à ligno accenſo ſeu carbonibus flammã euolare, quæ ijs per modum caudæ adhæret & in altũ aſſurgit. Sed doctrina nõ valet. Quia flãma omnis ex natura ſua ſurſum vergit: Cometæ autẽ cauda ſurſum nõ vergit; quia, ſi ſurſum vergeret, deberet ſemper in directum objici oculis noſtris, & ſemper ſecundum ſui longitudinem cõſiſtere in rectâ lineâ ab oculo noſtro tanquam terræ centro per Cometæ corpus ad cœli circumferentiam ductâ. Per talem enim lineam, tanquam per circuli radium protendi, eſt rectâ ſurſum ferri. At ſic cauda non protenditur: quia ſi ſic protenderetur, nunquam in tranſuerſum videretur,

ſed

ſed ſemper in directum oculis oppoſita foret. Imò ſic nunquam eſſet viſibilis: quia tali modo ipſum corpus Cometæ ſemper deberet eſſe in rectâ lineâ interiectum inter viſum noſtrum & ſuam caudam. Proindeque ſua opacitate ſemper deberet caudã ſuam nobis occultare ac eclypſare; taliter, quod nunquam niſi crines aliqui circum Cometam ſparſi ac extra orbitam eius eminentes, & nunquam vllus caudatus, ſed ſemper omnes criniti Cometæ deberent apparere. Hoc ita non eſt; ergo. Sed objiciet forte aliquis huic reſponſioni nõnulla argumenta. Primo, quia ſi cauda Cometæ eſſet lumen Solis tranſmiſſum; videtur quod & aliæ omnes, aut plurimæ ſtellæ talem caudam habere deberent. Secundo, quia ſic videtur, quod cauda Cometæ deberet eſſe acuta, & abire in conum: nam cum ſol abſque dubio ſit maior Cometâ, neceſſario eius radij vltra Cometam deberent vniri, & non diſpergi. Tertio, quia ſic ſequeretur quod caudæ omnium Cometarum deberent eſſe eiuſdem figuræ; at ita non eſt, quia alij Cometæ ſunt criniti; alij barbati; alij inſtar gladij; alij inſtar cornu, quorum plures differentias ponit Plinius lib.11.cap.25. Quarto, quia ita ſequeretur, quod

quod aliquando tota Cometæ cauda poſſet exclipſari; nimirum, quādo terra inter Solem & Cometam interpoſita eſſet: at hoc nunquam factum eſt; ergo.

Sed reſpondeo, Ad primum; hoc non ſequi: diuerſitas autem ex eo neceſſario eſſe debet; quod Cometæ habeant alium modum ſubſtantiæ, quàm aliæ ſtellæ; & mediā diſpoſitionem inter raritatem, & denſitatem; ſic vt & lumē Solis recipere, & etiam tranſmittere poſſint; quod alijs ſtellis propter maiorem denſitatem non contingit.

Ad ſecundum dico, hoc neceſſario contingere debere propter aliquam radiorū Solis in ipſo Cometâ refractionem, quâ fieri poteſt, vt radij Solis in ipſo corpore Cometæ vniantur, & in tranſitu per ipſum iterum dilatentur, ac diſpergantur: ſicut in multis conuexis vitris, & lumen Solis, & ſpecies viſibiles primum vniri, & poſtea diſpergi, diſgregarique videmus.

Ad tertium reſpondeo, differentias illas Cometarum, quas Plinius ponit non eſſe differentias veras Cometarum, ſed ignotorum meteororum; quæ male Cometis adſcribuntur. Etenim Ariſtoteles 1. Meteor. cap. 7. duas ſolum Cometarū ſpecies facit;

 crinitum,

crinitum,& caudatum : reliquorũ non meminit. De crinitis quia rari ſunt, non multũ dicere poſſumus:credo equidem nullos reperiri. Sed qui criniti Cometæab hominibus appellantur, vel ad ἐμφάσεις vel ad ignes elementares eſſe referendos. Sic quia hiſce diebus nubilo exiſtente aere circa Veneris ſtellam corona, ſeu Halo apparuit, vulgo ſparſum fuit, præter caudatum, etiam crinitum alium Cometam apparere: quod ſi criniti vlli Cometæ reperiãtur, veriſimile eſt tum ſolum eos fieri, quãdo Sol directè Cometæ eſt oppoſitus. Tum enim cauda eius in altum ſpargitur, & neceſſario caput Cometæ in medio ſuæ caudæ apparet: ex quo crinitus videri debet. Tum enim cauda breuiſſima debet apparere, ex eo, quod non in tranſuerſum ſed in longum oculis noſtris objiciatur. Sic baculus vel haſta ſi tranſuerſim ante oculos ponatur, longa; ſi in directum, breuiſſima, & omnis longitudinis expers, ac inſtar rotundi corporis apparet.

Ad quartum, reſpondeo, ideò hoc non fieri, quod Cometa altior ſit, quàm vt vmbra terræ ad eum pertingere poſſit. Poteſt etiam ex aliâ causâ id nunquam factũ eſſe; quod ſcilicet nunquam contigerit Solẽ ita ex diametro Cometæ opponi. Equidem ſi

Cometæ

Cometæ per Zodiacum decurrerent, frequenter talis diametralis oppoſitio accidere poſſet: at cum nunc huc, nunc illuc extra Zodiacum decurrãt, non eſt mirum, talem directam oppoſitionem, atque Eclipſim nunquam accidiſſe.

Ad quintum reſpondeo; verum eſſe; & hæc, & ſimilia nos rapere in admirationem naturæ Cometarum; ſed minime probare eos de naturâ cœli non eſſe. Iam ante in reſponſione ad 1. & 2. diximus modum & rationẽ, qua fieri forte poteſt, vt cũ Cometa maximus nobis apparet, magnũ ſpaciũ cõficere videatur, cũ decreſcit, paullatim minus.

Ad ſextum dico; neque per Cometas etiam poſſe videri, ſed ſolum per caudã eius, quæ non eſt pars Cometæ, ſed ſplendor luminis. Poſſibile autem eſt lumen magnum per radios minoris luminis videri.

Ad ſeptimum, quodcumq; dicatur; nihil inde contra noſtrã opinionem infertur. Si ſint eiuſdẽ ſpeciei, poſſunt diuerſos motus habere. Venus enim, Mars, Saturnus, cum non ſint diuerſæ ſpeciei, diuerſos tamẽ motus habent. Homines omnes ſunt eiuſdem ſpeciei; & tamen vnus poteſt abire ad dextrã, alter ad ſiniſtrã. Sufficit quod cõueniãt in genere motus; & omnes motu circulari;

qui cœleſtium corporum proprius eſt,moueantur.

Ad octauum, concedo Maiorem;ſed nego Minorem. Etenim cœlum eſſe liquidū, & pertranſibile vel Soli hi tam diuerſi Cometarum motus,quos tam varijs argumentis,atque efficacibus, cœleſtes eſſe, ac per cœlum vehi probatum eſt, euidentiſſime oſtendunt;præter varias alias rationes efficaciſſimas, quas hic in medium afferre lōgum foret; eo quod ipſæ non breuiorem, quam ſit hæc de Cometarum naturâ, tractationem requirerent. Ad probationem Minoris ex ſacris literis deſumptam,& primò ad locum Iob. Reſpondeo: non certò poſſe dici,quid ibi per verbum (ſolidiſſimi) intelligatur, & quæ ſit proprietas vocabuli Hebraici, quod in verbum (ſolidiſſimi) eſt tranſlatum. Poſſunt enim cœli dici eſſe ſolidi, non quod ſint duri & imperuij, ſed quod ſint corporei; conſtantes trinâ dimenſione, ſicut alia corpora,& ſicut quæuis corpora tangibilia, imò ſicut æs ipſum, quod maxime eſt craſſum & corpulentum; quodque non ſint ſpacia imaginaria, omni corpore vacua. Vel poteſt dici quod dicantur ſolidi; quod etſi liquidi ſint, ſtent tamē ſuo loco firmiter librati,ſolo nutu,& imperio

rio Dei:vel poteſt etiam dici,quod ibi nomine cœlorum veniat intelligẽdum ſolum firmamentum,quod quia ſtellas fixas firmiter continet,firmamentum ac ſolidum poteſt vel appellari, vel reuera eſt.Sic Homerus quoque Iliados 5. & Odyſſææ 11. οὐρανὸν πολύχαλκον,& alibi,σιδήρεον,hoc eſt cœlũ ęreum, & ferreum appellauit; non quia durum,ſed quia ſplendens inſtar æris, aut ferri. Porrò quod non ſit neceſſario tenendum,eſse ſolidum, ex alijs tum ſacræ ſcripturæ, tum Sanctorum Patrum locis,& auctoritatibus colligi poteſt.Eſaiæ 4.verſiculo 22.habetur: *Qui extendit cœlum,ſicut tenue quid*, & verſu 6.habetur, *quod cœli, ſicut fumus, liqueſcent*, vbi videtur cœlum rei tenui & fluxili cõparari.Accedit,quod ex ſacris literis videtur aſſerendum motum non competere ipſis orbibus, ſed ſideribus. Scriptura enim vbique motum adſcribit ſtellis, & non orbibus. Sic 1. Eccleſiaſtici verſ. 5. habetur; *Oritur Sol, & occidit,iterumque ad locum ſuum reuertitur.* & cap. 10. Ioſue verſ.5. habetur, *quod Sol & Luna ſteterint.* & Abacuc cap.3. verſ.11. dicitur Deus educere remotiora ſidera,quodque tempore ſuo Arcturum cum filijs eius. & cap.38.Iob verſ.3. & Eſaiæ cap. 10. verſ. 13. & paſſim varijs locis apparet,

quod ſacra ſcriptura apertis verbis, motum nō cœlis, aut orbibus, ſed ipſis aſtris adſcribat. Si ipſa aſtra mouentur & nō orbes; ergo cœlum liquidum eſſe neceſſario conſequitur. Id porro non pauci Sancti Patres clarè docent, Iuſtinus Martyr reſpōdens ad 90. quæſtionem Orthodoxorum, dicit ſtellas non eſſe affixas cœlo, ſed proprijs motibus moueri. Origenes li. 5. contra Celſum, & lib. 1. περὶ ἀρχῶν, ca. 7. ait ſidera proprijs motibus agi; nec eſſe partes cœli, nec ſecus in cœlo eſse, quam ſunt in terris animantia, piſces in aqua, volucres in aere. Idem prodiderunt Euſebius Emiſſenus, & Diodorus Tharſenſis in exponendo locū Geneſ. ca. 1. verſ. 16. & 17. Et Chryſoſtomus id clarè dicit homiliâ 6. & 13. in Geneſim his verbis: *Abſit*, inquit, *vt cogitemus Deum affixiſſe cælo aſtra. Cernimus namque ea moueri, & de vno loco in alium tranſire.* In homilia ad Populum Antiochenum idem confirmauit, nempe, *cœlum eſſe fixum & immobile; Solem autem cum ceteris aſtris in ipſo quotidie circumferri.* Philaſtrius Brixienſis in Catalogo Hæreſeon aſſerit, dicere cœlum per ſe moueri, & eius motu vnà cieri aſtra, hæreticū eſſe, & alienum à fide Catholicâ, eiuſque aſsertores paginæ vanitatis magis, quam Chriſtianæ

doctrinæ

doctrinæ conſortium habere. Et D. Auguſtinus 11. de Geneſi ad literam dicit; cœlos ſtare, aſtra moueri, etiam teneri poſſe.

Porrò, & D. Baſilius naturam cœlorum dixit eſſe λεπτὴν ὡσεὶ καπνόν, id eſt, *tenuem ſicuti fumum*. Rupertus 1. de trinitate cap. 22. dixit, *firmamentum non ſolidum quid, aut durum, vt vulgo putatur, ſed aerem eſſe extenſum*. Ad ſecundam minoris probationem, quâ dicitur, quod inde ſequeretur, quod ſic non eſſet niſi vnum cœlum continuum vſque ad ſpacia inania, quod ſacris literis repugnat: Reſpondeo, hoc inde non ſequi, ſed ſolum quod vſque ad firmamentum, ſeu vſque ad locum ſtellarum fixarum non ſit niſi vnicũ continuum cœlum idque liquidũ, per quod Planatæ decurrunt. Quod teneo verũ eſſe. Firmamentum verò credibile eſt eſſe ſolidum, ex eo quod per ipſum nullus motus fieri debeat, cum ſit ſedes ſtellarum fixarũ; & aliquam videatur requirere ſoliditatem, ad tam infinitas fixas ſtellas cõtinendas, & figendas. Quod cœli in ſacris literis frequẽtiſſime in plurali numero appellentur, nihil eſt: quia dicit Chryſoſt. hom. 11. in Geneſim, id ſolum eſſe ex eo quod nomen Hebraicũ, quo cœlum appellatur, ex proprietate illius linguæ ſit ſolum pluralis, non ſingularis

numeri; vnde in Latinam linguam tranſfertur nomine cœlorum in plurali numero. Præterquam quod eo ſepoſito adhuc plures cœli eſſent, etiamſi totum ſpacium Planetarum liquidum & continuum quid eſſe aſſereretur.

Porrò quod 2. Corinth. 12. D. Paulus in tertium cœlum dicatur raptus, non probat multitudinem cœlorum. Locus enim ille ſic eſt intelligendus; quod pro primo cœlo, quoque capiatur regio elementaris, quę in ſacrâ ſcripturâ, ſæpe nomine cœli appellatur, vt cum dicitur, *Nubes cœli*, *Volucres cœli*, &c. pro ſecundo cœlo, cœlum aſtriferum, ſeu ſpacium illud totum in quo ſunt aſtra: pro tertio verò cœlo Empyreum, in quod putandum eſt D. Paulum raptũ fuiſſe. Niſi forte verba illa ſenſu myſtico ſint intelligenda; quod ſcire excedit orbitam ſcientiæ meæ, tum Medicinæ, tum Philoſophiæ.

Porrò declaratâ Cometæ eſſentiâ, reſtat vt quid præſagiat examinemus. Communis hominum opinio eſt, Cometam multa mala, ventos, tẽpeſtates, terræ-motus, aeris æſtum, ſiccitatem, annonæ caritatem, peſtes, bella, mortes Regum ac Principum, regnorum religioniſque mutationes præſagire.

ſagire. Ariſtoteles 1. Meteororum c.7. dicit Cometas præſagire ventos, & aeris ſiccitatem, eò quod generentur ex ſiccis exhalationibus, quæ pertranſeundo aerem in quo ſunt, neceſſario debent ei ſuas qualitates communicare. Ptolemæus II. quadripartiti ſic inquit: *Obſeruandæ ſunt crinitæ ſtellæ, ſiue illæ Eclipſium tempore, ſiue quandocumque conſpectæ fuerint: quorum natura eſt ea facere; quæ Martis, & Mercurij propria ſunt, bella, æſtus, turbulentias, quæque hæc ipſa comitantur.* Plinius lib. II. cap. 25. *vocat Cometam ſidus magna ex parte terrificum, ac ſæuum.* Sancti Patres, Damaſcenus, Euſebius, ac multi alij de Cometâ loquuntur, vt de ſigno ſignificante iram Dei, & minante hominibus plura mala in correctionem peccatorum ipſorum. Poetę vbique vt dirum ſidus, & triſtia omina portendens decantant. Lib. 3. Oraculorum Sibyllinorum ſic habetur:

Sole ſub occiduo verò vocitata Cometa
Stella relucebit gladij mortalibus index,
Et famis, & mortis, præclarorumque virorum
Atque Ducum interitus, magnorum, Nobiliumque.

Virgilius 1. Georgicorũ loquens de bellis quæ poſt Cæſarem interfectum fuerunt, ſic ait:

Non alias cælo ceciderunt plura ſereno
Fulgura, nec diri toties arſere Cometæ.

Et Lucanus libro 1.

Ignota obſcuræ viderunt ſidera noctes
Ardentemq; Polum flammis, cæloq; volantes
Obliquas per inane faces, crinemque timendi
Sideris, & terris mutantem regna Cometem.

Et Claudianus ait:

Nunquam cælo ſpectatum impune Cometam.

Manilius libro 1. Aſtronomicõ, cap. 9. ſiue in fine, ſic enumerat effectus Cometarum:

Nunquam futilibus excanduit ignibus æther;
Squallidaq; eluſi deplorant arua Coloni;
Et ſteriles inter ſulcos defeſſus Arator
Ad iuga mœrentes cogit fruſtrata iuuencos.
Nunc grauibus morbis, & lenta corpora tabe
Corripit exuſtis lethalis flamma medullis,
Labenteſque rapit populos, totasq; per vrbes
Publica ſuccenſis peraguntur fata ſepulchris.

Et deinde:

Quin & bella canũt ignes, ſubitoſq; tumultus,
Et clandeſtinis ſurgentia fraudibus arma.

Et paulo poſt:

Ciuiles etiam motus, cognataque bella
Significant.

Præterea hiſtoriæ plenæ ſunt triſtibus euentibus, maximis cladibus, quę Cometa-

rum

rum apparitionibus ſucceſſerunt; adeo vt fere nullus videatur mundo illuxiſſe Cometa, quin aliquid magni ſemper ſit inſecutum. Quin & ſacra ſcriptura varijs locis videtur indicare, eiuſmodi cœli ſigna ſemper Dei iram, & futuram humani generis caſtigationẽ indicare; vt 11. Ioelis, & Matth. 24. vbi habetur diem iudicij iudicatum iri eiuſmodi, in cœlo, ac ſtellis, portẽtis prægreſſis.

His tamen omnibus non obſtantibus, opinio mea eſt, Cometas nihil præſagire naturaliter, ſeu virtute naturali. An aliquid præſagiant ſupernaturaliter, & ex inſtituto Dei, non eſt meæ Profeſſionis diſputare; ſed id relinquo Theologis diſputandum, & auctoritate Sanctorum Patrum; quam tamen in hac materia magni etiam puto eſſe momenti, confirmandam.

Quod autẽ nihil indicent virtute naturali, probo. Primò. Si Cometæ eiuſmodi futura mala indicarent, vel indicarẽt ea vt cauſę eorum, vel vt coeffectus: nam vt effectus nõ poſſunt indicare. Quia quod indicat in ratione effectus, indicat ſuã cauſã; & indicat præſens vel præteritũ. Cometa nõ indicat mala vt ſuã cauſã; quia mala ſubſequẽtia nõ ſunt cauſa Cometarũ: ſed potius Cometę deberẽt eſſe ipſorũ malorũ cauſæ Et Cometæ non

non indicant præſens, vel præteritum, ſed futurum. Præter has ſigni rationes ferè nullæ ſunt aliæ. quia nihil fere eſt ſignum alterius Phyſicè, niſi vel vt effectus eius, vel vt coeffectus, vel cauſa. Dico ferè; quia adhuc ſunt aliæ rationes ſignorum: ſic pars viſa eſt ſignum ſui totius ibidē præſentis, &c. Sed ſimiles rationes ſignorum non competunt Cometis. Atqui Cometa neque ſignum eſt futurorum vt cauſa; neque vt coeffectus; ergo non eſt ſignum eorum. Non vt cauſa; quia Cometa non eſt cauſa futurorum euentuum. Non vt coeffectus; quia quod ſignificat, vel indicat vt coeffectus; illud indicat alium effectum procedētem ab eadem causâ, à quâ ipſum proficiſcitur. Sic gracillatio gallinæ eſt ſignum oui ponendi, quia gracillatio & ouum, ſunt duo effectus procedentes ab eadem gallinâ; quia gallina eſt cauſa vtriuſque: & quando vnum effectum efficit; tum ſtatim etiam efficit & alterum: & ſic vnus effectus eſt ſignum alterius effectus, vel præſentis, vel ſtatim ſecuturi. Sic magna claritas nocte in aliquo loco, eſt ſignum, quod in illo loco, vbi illa eſt, ſit magnus calor; quia calor, & claritas ſunt coeffectus, ſiue duo effectus eiuſdem cauſæ, nempe ignis. At Cometæ

metæ & futuri triſtes euentus non ſunt effectus, ab vnâ, & eadem causâ procedẽtes; ergo non poſſunt ſe mutuò indicare; vel vnum non poteſt indicare alterum in ratione coeffectus. Si ergo Cometa in nullâ ratione ſigni Phyſici indicat futura mala, id eſt neque vt cauſa, neque vt effectus, neq; vt coeffectus; ergo non indicat.

Quod Cometa non ſit cauſa futurorum euentuum, probo: Quia, quicumque aſſerunt Cometam eſſe cauſam futurorum euẽtuum, nituntur eo fundamento, quod Cometa ſit exhalatio fumida, pinguis, calida, ſicca, ſulphurea in aere accenſa: & quatenus eſt talis exhalatio, eatenus dicunt ipſum tales producere in aere, ac corporibus animalium diſpoſitiones, ex quibus eiuſmodi mala poſtea proueniant. Adeo vt tota vis præſagiendi Cometis adſcripta nitatur eo fundamento, quod Cometa ſit exhalatio accenſa: at hæc doctrina eſt falſa, vt ſupra eſt probatum: ergo falſa eſt quoque omnis virtus præſagiendi, quæ Cometis ex eo capite adſcribitur: exiſtente enim fundamẽto falſo, concidunt omnia, quæ ab illo fundamento ſequuntur, & dependent.

Porrò quod Cometæ, & futura mala etiam non ſint coeffectus, probo: Quia non

poſſunt

poſſunt in aliâ ratione Phyſicè eſſe coeffe-ctus, quam quod Cometæ ſint effectus exhalationum in genere cauſæ materialis: & futura mala ſint effectus earum in genere cauſæ efficientis; adeoq; in diuerſo genere cauſę. At futura mala non ſunt effectus taliũ exhalationũ ex quibus fit Cometa: quia Cometa non fit ex talibus exhalationibus; ſed eſt corpus cæleſte, vt oſtenſum eſt: ergo futura mala & Cometæ non ſunt coeffectus, ſeu effectus ab eadem cauſa procedentes. Porrò qui de pręſagiendi ratione Cometarum ſcribunt, dicunt Cometas futura mala indicare hac ratione. Exhalatio illa, ex qua fit Cometa, inquiunt, eſt ſicca: ſi ſicca, ergo aerem, per quem trãſiuit, exſiccauit. Deniq; eſt incenſa. Si eſt ſicca, & incenſa; ergo tam vaſti corporis flãma aerem excalefecit, & exſiccauit, & impreſſit ei calidã, & ſiccã intemperiem; & vapores aeris conſumpſit, & exſiccauit. Si ita conſumpſit & exſiccauit; ergo non fient pluuiæ: ſi non fient pluuiæ; ergo fiet ſterilitas agrorum, & aer non depurabitur. Pluuiæ enim aerem multum depurant. Si fiat ſterilitas agrorũ, fiet annonæ caritas. Si annonæ caritas; ergo homines coacti neceſſitate comedent prauos cibos. Ex tali hominũ diætâ, ſequentur varij mor-
bi.

bi. Denique quia aer à flãma Cometæ erit excalefactus, & exſiccatus, graſsabũtur febres ardentes, & morbi calidi: & quia illa exhalatio eſt fumida, viſcida, ſulphurea, ac prauæ naturæ, malignam quoq; aeri imprimet qualitatem, à quâ ſimul cum annonæ caritate fient peſtes, &c. Porrò quia illa exhalatio fumida non poteſt in totũ eſse conſumpta; ſed multæ eius portiones in aere, per quem tranſierũt, & præcipuè in infernâ aeris regione, ad quã flamma Cometæ non pertingit, debuerunt eſse relictæ, eatenus fient venti; quia ventus eſt exhalatio calida & ſicca. Tales enim portiones exhalationũ relictæ à media aeris regione frigidâ deorſum protruſæ, & ab oppoſitâ terrâ in latus agitatæ facient ventũ. Quatenus fient vẽti; eatenus ſequẽtur in mari tẽpeſtates; à maris tẽpeſtatibus, regionũ inundationes. Cũ eiuſmodi exhalationes generãtur, nõ omnes in altũ adſcendũt; ſed aliquæ etiã in viſceribus, ac cauernis terræ relinquũtur: illæ autẽ exire nequeũtes, terræ-motus excitabunt. Vlterius, quia corpora animaliũ alterãtur à qualitatib. aeris, & aer, vt iã dictũ eſt, à Cometâ eſt excalefactus, & exſiccatus: neceſſariũ eſt vt in corporib. hominũ multiplicẽtur humores calidi, & ſicci, & cõſequẽter, multi-

plicetur

plicetur bilis: & quia bilis, facit homines iracundos;hinc homines fient iracundi,ſeditioſi: hinc in vrbibus ac populo ſeditiones. Et quia etiam Principes fiunt iracūdi; fient bella: & quatenus fiunt bella, & Principum mortes, eatenus ſequentur regnorum,religioniſque mutationes.

Ex quibus omnibus patet totam vim præſagiendi Cometarum,eo niti fundamēto, quod Cometa ſit exhalatio accenſa in aere. Quod cùm ſit falſum,nemini non ſit manifeſtum, omnem vim præſagiendi Cometarum,falſam quoque,friuolam, ac ridiculam eſſe. Accedit,quod licet verum eſſet, quod Cometa eſſet,talis exhalatio accenſa; tamen nulla ratione poſſet præſagire pleraque eorum, quæ ei adſcribuntur. Quod probatur. Etenim talis exhalatio, neceſſario accendi deberet, loco altiſſimo, multis millibus milliariorum à nobis diſtante, vti ſupra oſtenſum eſt, ex eo quod Cometæ motu primi mobilis rapiantur. At exhalationes tam remoto loco accenſæ, quomodo poſſunt aerem hunc infernum afficere? Si exhalationes prauæ omnes adſcenderint in ſuprema aeris loca; ergo aer infima ſui parte eſt depuratus: ergo nullæ malæ exhalationes hîc amplius remanſerunt,

quæ

quæ corpora noſtra male afficere poſſint. Et ſi exhalationes omnes ibi ſupra ſint accenſæ; ergo ſunt exuſtæ: ergo non amplius ſunt, nec vllam malignam qualitatem reſeruârunt. Ignis enim omnem venenatam qualitatem deleuit, & extinxit; vt patet in peſte, in qua ignes exſtruuntur, vt venenata aeris qualitas exſtinguatur. Si dicatur, quod ſaltem aer eſt exſiccatus, & excalefactus; atque ex eo ſaltem multa mala cõtingere poſſint. Primum videtur quod non poſſit eſſe calefactus; quia cum ignis ille fuerit tam multis millibus milliariorum à nobis remotus, non poteſt ſic inferiorem aerem multum excalefeciſſe, vel exſiccaſſe. Et quomodo poteſt aer ab eo calefieri? Plerumque enim aſſerunt ſcriptores, Cometas fieri in Autumno: Autumnũ ſequitur hyems: quantum in Autumno aer à Cometâ eſſet excalefactus, tantum videtur, quod iterum à ſubſequente hyeme deberet refrigerari. Et ſi aer excaleſceret à Cometâ, & exſiccaretur, magis calidus eſſet, cum adhuc ignis, & Cometa durant, quam cum eſt exſtinctus: ſed quis in aere à Cometâ ſenſit calorem, aut ſiccitatem? Non eſt dubium quin Cometæ frequenter apparuerint, quando aer fuit maxime frigidus.

Accedit, quod inter Cometam, & infimam hanc aeris regionem, intercedat media aeris regio frigidiſſima, quæ omnem Cometæ in eam actiuitatem videtur neceſſario debere impedire.

Porrò omnia quæ deducunt auctores communiter fieri à Cometâ, per quandam ſequelam cauſarum, & effectuum fiunt à ſuis cauſis tam remote, tam fortuito, & tam contingenter, vt nullam habeant fiendi vel neceſſitatem, vel apparentiam. Non enim ſequitur; aer eſt exſiccatus ergo nulli fient vapores, & conſequenter nullæ pluuiæ. Etenim æſtate aer eſt ex ſiccatus, & tamen nihilominus paulo poſt in Autumno fiunt pluuiæ maximæ. Non ſequitur, relictæ forte ſunt aliquæ exhalationes in aere, quę non ſunt abſumptæ; ergo fient magni venti: quia forte non ſunt relictæ; ſed ſurſum omnes adſcenderunt. Et vt aliquæ relictæ ſint; nõ eſt neceſſarium quod inde ſequantur magni venti.

Porrò vt fiant magni venti, non ſequuntur propterea neceſſario, aut frequenter, terrarum, aut regionum inundationes. Nec neceſſarium eſt, quod adſcendẽtibus è terrâ exhalationibus, aliquæ in terris remanſerint, quæ terræ-motus faciant.

Cur

Cur enim multæ remanſiſſent, & non exiuiſſent cum alijs ? & vt remanſiſſent, non ſequitur, quod illæ terræ-motus ſtatim facere debeant. Fortuitum hoc nimis eſt, & rarum. Frequenter, & ſingulis annis in terrâ, & è terrâ excitantur exhalationes, & tamen nulli fiunt terræ-motus.

Dicunt, quia Principes habent corpora teneriora alijs, ideo præ alijs, ab infecto exhalationibus aere magis afficiuntur, & à morbis, qui tum graſſantur, interimuntur. Ridiculum eſt. Quare enim Principum corpora ſunt teneriora corporibus aliorum, aut magis prauis humoribus prædita? Si Principes ſint obnoxij Cometis propter corporis ſui teneritudinem; ergo multo magis ſenes, mulieres, pueri: ergo illorum mors à Cometis eſſet prædicenda potius, quam Regum, aut Principum.

Dicunt, quia corpora fiunt bilioſiora, ideo & ad iram prona : hinc ſubditi moliuntur ſeditiones; Principes alijs vicinis Principibus bella inferunt. Longè petiti effectus, & longa ſeries cauſarum. Aer non multum facit corpora bilioſa, ſed proprium temperamentum victus ratio, &c. Bilis aliquod aduentitium

incrementum non multum facit ad hominum iram. Ab alijs cauſis iracundia procedit; àilioſâ cõplexione naturali, non aduentitiâ, prauâ educatione, imprudentiâ, iniurijsq; perceptis. Nec ira Principũ facit bella, ſed cupiditas dominandi, amor vindictæ, &c. Bella pendent à Principum, & Conſiliariorum, aliorumque Principum ſuadentium liberâ voluntate. Quæ autem à liberâ hominis pendent voluntate, non ſunt obnoxia actionibus neque cœlorum, neque Cometarum, neque aeris, niſi valde fortuitò, & valde remotè. Quorum fortuitorum, & remotorum euentuum nulla poteſt fieri prædictio, niſi valde temeraria, fortuita, ſtulta atque incerta. Quis Aulicorum animaduertit Principem ſuum poſt apparitionem Cometarum ſolito iracundiorẽ? Si Cometa tali ratione excitaret iracundiã in Principibus; eadẽ ratione, & in alijs hominibus præcipue tenerioribus, vt mulieribus, pueris excitare deberet: at quis vnquam paterſamilias animaduertit vel vxorem ſuam, vel proles poſt Cometarum apparitionem fuiſſe iracundiores, quam ante eam? Iulius Cæſar Scaliger exercitatione in Cardanum 79. ca. 11. aſſerit Cometas nihil præſagire, neque vt cauſas, neque

vt

vt ſigna: *Etenim*, inquit, *exiſtimare à Cometa Regem interfici, ridicula dementia eſt; tanto minus euerti Prouinciam*. Audiamus tamen & nonnulla alia ſtulta præſagia. Magnus Mathematicus Ptolemæus in centiloquio, pronunciato vltimo ſic inquit: *Cometæ quorum intercapedo eſt vndecim ſignorum à Sole, ſi apparuerint in cardinibus regni alicuius, Regē aut Principē, aut ex Principibus regni aliquem moriturum prænunciant. Sin in loco ſuccedente, bene ſe habitura, quæ Theſauri eius ſunt; ſuum tamen adminiſtratorem mutaturum: qui ſi in loco declinante, morbos, ac repentinas mortes fore. At ſi ab occaſu moueatur ad ortum; externum hoſtem regionem inuaſurum, ſin non moueatur, Prouincialem hoſtem futurum*. Cardanus lib. 14. de varietate rerum cap. 70. ſic inquit: *Cometa Colos dictus, rubens ac ſplendidus, vel liuidus, vel niger. Hæ enim omnes peſſimæ; argentea, & candicans nimis formidabilis. diuturnæ quoque, & magnæ, & plures cōtrarijs ſunt deteriores. & quæ frequentant, & hyeme, quam æſtate, & diurnæ, quo rariores, eo maius exitium portendunt. Et iuxta Saturnum, peſtes, & proditiones, & ſterilitatem. Circa Iouem, legum mutationem, mortem Pontificum. Iuxta Martem, bella. Iuxta Solem, toti orbi magnam cladē. Iuxta Lunam, magnas inundationes, aliquando ſiccitates. Iuxta Venerem, Principum mortem & nobilium.*

lium. Iuxta Mercurium, varia mala, & multa. Iuxta Lyram, delicioſis, & nobilibus. Iuxta Coronam & in Tropicis, Æquinoctijsque, Regum interitum. Iuxta ſerpentem, & in Scorpione peſtẽ. Iuxta Trigonum, perniciem ingeniorum. In fixis ſignis, terra-motus. Iuxta caput Gorgonis, & armatas figuras, bella. Iuxta Andromedã, & Caſsiopæam, ſeruitutes, & deſolationes. Iuxta Eridanũ, & Argo, tempeſtates, & inundationes. Cum deliquiis horrendæ, & miſerabiles. Mobiles valde, ſiccitates, & ventos pariunt. Fixa diuturniora mala. Cuſpis etiã oſtendit locum huic malo obnoxium. Quid ſtultius his præſagijs excogitari poteſt? quid ſtultius me foret, ſi tempus terere vellẽ tam ſtultis, & vanis pronunciatis refellendis, deſumptis, ex ſtultâ, vanâ, & ſuperſtitioſâ diuinatrice Aſtrologiâ? Aliam præſagiendi rationẽ habet Plin. lib. 11. ca. 25. *Referre arbitrantur in quas partes ſeſe iaculetur, aut cuius ſtellæ vires accipiat, quasq; ſimilitudines reddat, & quibus locis emicet. Tibiarum ſpecie, Muſicæ arti portendere. Obſcænis autem moribus, in verẽdis partibus ſignorum. Ingeniis, & eruditioni, ſi triquetram figurã, quadratamve paribus angulis ad aliquos perennium ſtellarum ſitus edat. Venena fundere, in capite Septemtrionalis Auſtrinæve ſerpentis.* Qui longe ſtultiora adhuc Cometarũ præſagia

in-

intelligere voluerit, conſulat Haly c.1.part. 8. de iudicijs aſtrorũ. Item c.32. & 41.par.8. eiuſdem libri. Item Albumaſarem lib. 5. de coniunctionibus magnis & in fine Florum & Cardanum lib. 2. 3. & 7. aphoriſmorum. Porrò Cometas nihil mali vel efficere, vel præſagire huic mundo poſſe, adhuc varijs alijs rationibus poteſt probari.

Probo ergo ſecundo. Cauda Cometæ nihil agit; quia ſolum eſt ſplendor luminis, vt dictũ eſt. Ergo ſi eſt aliqua vis agendi in Cometâ, erit in capite eius: at Cometæ caput, eſt valde paruũ: tam paruum autẽ ſidus, nullam poteſt magnã in hæc inferiora exercere actiuitatẽ. Nam ſi vna alia ſtella ſola ex ijs quæ in cœlo ſunt, nihil poteſt notabile efficere in hoc mundo inferiore: immò ſi omnes ſtellæ cœli ſimul ſumptæ parum efficiant, exceptis Sole, & Lunâ, à quibus ferè omnis, quæ in hæc inferiora exercetur actio, procedere percipitur; quid operabitur tam paruum ſidus, tranſiens, nullo loco conſiſtens, & tam exiguo tempore durans?

Tertiò. Vt ita eſſet, quod Cometa haberet aliquam in hæc inferiora actiuitatem; qualis ea foret, impoſſibile eſſet ſcire. Nam ſi ſcire non poſſumus, quid aliæ cœli ſtellæ operentur, vt ex falſitate, &

incertitudine Aſtrologiæ iudiciariæ eſt manifeſtum; quæ tamen ſemper, & à condito orbe ſteterunt, & quarum virtus, iam quatuor mille pæne annis potuit obſeruari; quomodo poterimus cognoſcere Cometarum vires, qui rarò apparent, ſtatim præteruolant, & citò pereunt?

Quartò. Vires ſiderum modificantur diuerſimodè propter concurſum actiuitatis tot aliorum ſiderum, quæ ſuas mutuò vires frangunt, mutant vel intendunt; & hæc eſt cauſa, cur eorum virtus cognoſci nequeat: eadem ratione nec Cometarum poterit: multò minus, ex eo quod Cometæ, moueantur, & ſingulis diebus cum nouis ſideribus coniungantur, à quibus eorum virtus variatur, modificatur, determinatur, incognoſcibilis euadit. Dices, experientià cognoſcitur: ſed illa cognitio nimis eſt incerta. Nam etſi multa mala & triſtes euentus in mundo poſt Cometas euenerint; nō ideo euenerunt virtute Cometarum; ſed vel etiamſi nullus Cometa apparuiſſet, eodem modo proueniſſent. In hoc mundo tam inconſtanti, & ex tam contrarijs conſtante partibus, nihil poteſt permanere perpetuum: ſemper noui euentus, hîc triſtes, & hoc anno: alibi, & alio anno læti. Nunquam

quam tres, quatuor, quinque anni (ad quos etiam multi Cometarum efficientiam extendunt) labuntur, quin aliquâ parte mundi ſemper aliqua mirabilia, triſtiaque eueniãt: hic bella, illic mortes Principum; alibi inundationes, terræ-motus, annonæ caritas, peſtilentia, mortes Regum; etiamſi nulli Cometæ appareant. Quam multos vidimus triſtes euentus hiſce annis, quibus tamen nullus Cometa illuxit? cui, ſi illuxiſſet, omnes abſque dubio adſcripti fuiſſent. Sicut autem multa triſtia eueniunt, ita & læta: & ideo ſi quis ex hiſtorijs cõferret omnia, quæ poſt apparitiones Cometarũ in mundo contigerunt, abſque dubio non minora læta, quam triſtia reperiret. Nunquam in aliquo loco poſt Cometam triſtes euentus ſecuti ſunt, quin in alijs mundi partibus, vel ſæpe in eadem non pauciores læti euenerint, & ſi non commemorentur. Ad felicia minus aduertimus, quam ad triſtia, & horrenda. Quando fuit, quod trium, quatuorve annorum ſpacio non Rex aliquis, magnus Dux, aut Princeps mortuus ſit? obijt magnus Rex Philippus, obijt Imperator, Sereniſſima Hiſpaniarum Regina; proles eius, Galliæ Rex, Sereniſſimus Maximilianus; à quo Cometa? nullus apparuit. Certè ſi

appa ruiſſet, miſer Cometa homicidiorum omnium reus fuiſſet. Multi è contra appa-ruerunt, poſt quos nihil notatu dignum accidiſſe eſt animaduerſum. Iulius Cæſar exercitatione 79. capite 11. iam ante citatis, ſic inquit; *Multi itaque ſunt à nobis viſi Cometæ, quos nulla vſpiam totâ in Europâ, ſubſecuta eſt pernicies mortalium. Et multi clariſsimi viri ſuo fato functi ſunt, multi euerſi Principatus, peſſum data familiæ illuſtriſsimæ, ſine vllo Cometæ indicio.*

Quintò. Si Cometa tantũ mali præſagit; cui regioni præſagit? an regionibus à quibus videtur? Atqui 24. horarum ſpacio hic noſter totum mundũ circũmeauit; & à toto fere mundo viſus fuit: an ergo toti mundo minatur? Virtus ſiderum eſt vniuerſalis, nec ad vllam peculiarem determinatur regionem; ſed quas partes illuſtrant, in eas omnes agunt, modo ſint receptiuæ actionis eorum; ergo erit & Cometarum. Vnde ſi tantum mali efficerent, & præſagirent, non vni tantum regioni, ſed toti mundo, & facere, & præſagire deberent; quod à nemine proditum eſt. An verò illis regionibus tantum minatur, ſupra quarum vertice fertur? nam in illas rectis radijs virtutem ſuam magis demittit. Sed hic Cometa delatus

latus fuit ſuper verticibus mediæ partis mundi;& ſuper verticibus omnium mundi regionũ,quæ ſunt cis Æquinoctialẽ.(Nam ab Æquinoctiali ad minimum eius ortũ incepiſſe non eſt dubitandum:) proindeque ſuper verticibus omnium fere præcipuarũ mundi partiũ. Præcipuę enim omnes mũdi regiones ſunt cis Æquinoctialem; Auſtrinã mundi partem fere mare occupat. An ergo omnibus minatur? Decurrit hic Cometa ſuper vertice totius Aſiæ,Europæ,Mexicanæ, & maioris partis Africæ.Et vt citeriores, magis notas mundi partes nominẽ; ſuper tota Arabia, Perſia, Turcia, Barbaria, Maroco, China, Iaponia, Hiſpania, Francia, Italia, Germania, Polonia, Belgio, Tartaria, Catay, Moſcouia, Ruſſia, Norvvegia, Iſlandia, Groenlandia, noua Sembla,&c. Super Maroco,& Feſſa decurrit die decimâ quartâ,& decimâ quintâ Decembris.Super Hiſpania, quando fuit circa ſiniſtrum humerum Bootis; nempe decimâ ſextâ circiter Decembris. Die decimâ ſeptimâ ſuper Italia:die vigeſimâ, ſuper Francia, Turcia; Die vigeſimâ ſecundâ ſuper Germania, Belgio; Die 11. Ianuarij ſequentis, ſuper noua Sembla, Groenlandia, & c. Quibus ergo minatur? an ijs ſuper quorum capite

capite diutius hęſit? an ijs ſuper quorum capite, maius lumen, maioremque caudam habuit? Si his; timeant Indi, & quicumque inter Æquinoctialem, & Cancri Tropicum habitant. Si illis; timeant Ruſſi, Moſchi, Groenlandi, Tartari; nam ſuper eorum vertice exiſtens tardè proceſſit; adeoque multo tempore hæſit. Simus nos ſaltem ſecuri, ad quos neutra ratio magnopere ſpectat; cum medio modo habuerimus circa vtramque: ſed nec illi timere debent; quia quibus magno lumine magnaque cauda incubuit, eos citò pertranſiuit: ſuper quibus diu hæſit, eos exiguitate luminis ſui, corporiſq; languore, & debilitate non multum afficere potuit. An vero minatur ijs, ad quos cauda eius tanquam virga dirigitur, vt Cardanus loco citato, & Plinius lib. 11. cap. 25. aſſeruerunt. Illud dici non poteſt: quia cauda dirigitur ad omnes mundi partes. Cauda enim eius ſemper eſt auerſa Soli. In qua parte eſt Sol, in oppoſitam dirigitur cauda eius. Prout Sol vertitur, ita & cauda eius. Vnde cum Sol quotidie totum circummeet orbem, neceſſum eſt, vt quoque cauda cum ipſo circumducatur, & ſic 24. horarum ſpacio, ad omnia coeli puncta ſemel dirigatur.

Sextò.

Sextò. Quo tempore effectus illi ſunt à Cometâ expectandi? ſi in multos annos virtus eius extendatur, quod multi faciunt, non mirum ſi multi interea triſtes euentus, in hoc inſtabili, & peruerſo mundo contigerint; non virtute ipſius Cometæ ſed ab alijs cauſis. Seneca libro 7. naturalium quæſtionum capite vigeſimo octauo, tradit ad annum vim actiuitatis eius extendi.

Sed & ad annum, & magis ad tres, quatuor, quinque extendi, omnino à ratione alienum eſt. Nam quomodo aget, ſi perijt? videtur quod eius efficacia maxime deberet elucere interim quam durat. Nam poſtquam perijt, euanuit, vel exceſſit, effectus eius ab aliorum ſiderum continuâ, ac perſeuerante actiuitate, à ventorum interim orientium diuerſitate, ab anni temporum alternâ varietate, neceſſario deſtrui, & exſtingui debuiſſe videtur.

Hæc ſunt eruditiſſime D. PROFESSOR, quæ de propoſita mihi à Te materiâ habui dicenda: quæ vt æqui bonique conſulas, rogo: cogitans præproperè à me, ſpacio pauculorum dierum in magnis praxeos, ac quotidianæ Profeſſionis occupationibus

bus eſſe conſcripta; quæ non ſunt paſſæ, me aliquid exactum, limatum, ingenioque tuo dignum exarare. Vale Louanij, ex Muſæo noſtro hac decimâ octauâ Ianuarij M. DC. XIX.

LIBERTI

LIBERTI FROMONDI

COMETA

ANNI CIↃ. IↃC. XIIX.

AD CLARISSIMVM VIRVM

THOMAM FIENVM

IN ACADEMIA

LOVANIENSI

ARCHIATRVM.

RESPONSIONEM quâ me dignatus nõ legi, VIR CLARISSIME, ſed ſpacio aliquot minutorum deuoraui, vt non auidius cerebrum Iouis. Quî ſapuerit rogas? quod doleam.Et Cometas nihil minari dicis?falſum eſt. Hic certè Ariſtoteli noſtro, non minas ſolum, ſed exitium tulit. Vt patrem noſtrum iugulares te barba illa ſtimulauit: immò me vt arenam tibi & congreſſum perſuaderem cum veterano iſto Laniſta, quem non putaui tam miſerè ceruicem

uicem daturum. Ite Peripatetici, & imaginarium funus facite veſtro Principi.

Cardanum rides, vbi Cometem *iuxta Coronam, & in Tropicis, Æquin. ēūſq; Regum interitum* ait *portendere*? veriſſimum eſt. Noſter hic per æſtiuum Tropicum, ſub Coronam ad Colurum Æquinoctiorum penetrauit, & hoc Philoſophici Regis fatum fuit.

Petis tamen etiam ſenſum meum. Vtinam poſſem aliter: à te ſum, & ſentio. Itaq; condonet Ariſtoteles, malo manus, quàm iugulum dare, & deſperatis partibus tranſfugio ad victorem.

Non pugnaciter tamen (ne nimis efferaris) aut mordicus ſe hîc habuit, vt non ſuccumberet! cap. enim 8. lib. 1. Meteor. attentè mihi lectus, opinioni ſuæ quaſi diffidens, negotium hoc Cometarum difficile in primis ait, & abditum; & in quo ſit ſatis docere quid fieri poſſit, non quid fiat. Libentiſſimè id ab ipſo audiui: quia Peripateticis ſuis videbatur feciſſe gratiam ſeorſim aliquid à Magiſtro opinandi.

Ibidem etiam pro ratione, cur frequentior generatio Cometarū extra Tropicos, copiam exhalationum affert, quæ in ſupplementum viæ lacteæ abundantius extra Tropicos,

Tropicos, vbi via longius latiuſque patet, perpetuo affluunt: quâ etiam materiâ facilius ibi formantur Cometæ.

Viden' vt doctrinam ſuam Cometarum ſtruxerit in altera Galaxiæ? Hęc tamen pridem à iuratiſſimis etiam Peripateticorum ſubruta eſt, & conſenſu tranſlata in firmamentum. Cur non & nos Peripatetici perſeuerare, & Cometas Planetis ſaltē miſcere poſſimus? Non exiſtimo Cometas ſuos præ Lacte dilexiſſe noſtrum Stagyritā: imò facilius illos, quam iſtud dimiſſurum è manibus.

Itaque veniæ ſecurus, & quoniam ita vis, & ridiculam meam lucernam aliquid tuo meridiei afferre iubes, parebo. Præſertim vbi ſimilium nos etiam non incurioſi, quatenus Profeſſio noſtra flagitat: & longius etiam quandoque, vbi rei blandimēto nos permittimus, & ſinimus euocari. Non enim ſtudium meum diſſimulabo: Theologia plurimū temporis nobis iam implet; ſed Philoſophiæ & Aſtronomicis aliquid etiam damus: & Theologo non indignum exiſtimo, à Deo laſſam aciem molliter in ſidera & cæleſte eius ſolium quandoque deponere.

Scriptio autem noſtra contra confuſio-

nem capitata erit. Primo, quid propriis nuper oculis in cœlo viderim, abſoluam: reliqua lemma præfixum indicabit.

CAPVT I.

Apparitio & motus Cometæ anni 1618.

COmeta noſter, quantulum ſciuerim, Louanij in altitudine Poli 50. graduum & totidem minutorũ, die 29 Nouemb. anni 1618. eſt primum viſus: ſed non à me. 27. tamen Nouemb. vidiſſe ſe dicunt vicini Hollandi, in maiori licet eleuatione Poli. Et potuerunt, homines aquatici, & quibus

—— tortâ cannabe fulto
Cœna & nox eſt in tranſtro.

Nobis Mediterraneis arbores, ædificia, montes, & maxime omnium ſomnus, eripiunt cœlum.

Die Nouemb. 30. bene mane calide ad ſpectaculum euolaui: & inſpexi per dioptricum etiam tubum ſatis curioſè. Circumferentia capitis maximas ſtellas primæ magnitudinis, vt Lyram, Arcturum, Canem facilè æquiparabat. color planè diſpar: non argenteus & fulgurans, qualis in Cane,

ſed

ſed hebes ac dilutè rubeſcens. Erat autem in ſigno Scorpionis. Stellas circum, quia à ſe nec valde illuſtres, & nubeculæ inſuper infuſcarant, diſtinctè notare non valui.

Proportio tamen ad remotiora ſidera, fere ſupra Auſtralem Libræ Lancem mihi collocabat. Scis enim vt Libræ aſteriſmus Scorpionem antiquis ſedibus expulerit; & omnia ſigna firmamenti ad 30. fere grad. à priſcis temporibus promouerint in Ortum.

Cauda, ſiue barba potius, (præibat enim, non ſequebatur. & de genere eorum fuit, quos Ariſtoteles Pogonias, id eſt, Barbatos appellat) à capite ſtatim aut mento, qua effundebatur, ſtrictior, ſed vberior, & denſato crine; deinde paullatim ſe diſpergebat. vt non male quidam Ludimagiſtrorum virgis comparauerit, quæ in manu adſtrictæ diffundunt extremitates.

Longitudo barbæ non ad amuſſim recta, ſed quaſi ſemioualis. Media conuexitas directè Coronam, concauitas ad Meridiem ſpectabat. Vltimi pilorum mucrones conſumebantur in cuſpide dextræ alæ Virginis ad ſtellam illam quintæ magnit.

Sequentibus aliquot diebus perpetua nubes cœlum obſcurauit.

Quintò tandem Decemb. cum metuerem ne morem Planetarum, vt quidam alij Cometæ, noſter imitatus, Soli reciprocando in Ortum ſe admouiſſet, occidiſſetque Heliacè (vltimo enim die Nouembris aliquot horis Solem ortu ſuo præuerterat:) planè ſecus, & in media mea vota res recidit. Solem enim multis gradibus in Occaſum fugerat: barbaque longè quàm antea directior, exibat ad infimam ſtellam ſiniſtri cruris Bootis.

Dies Decemb. ſextus antecedentes ſuperauit. Tũc innubi & ſtellante cœlo, horâ 4. matutinâ vidi Cometæ caput infra infimam quartæ mag. in dextro crure Bootis. Intra adhuc Scorpionem, ſed non procul ab egreſſu erat. Diſtabat verò ab illa in crure Bootis 5. ferè grad. & quantum circiter Arcturus ab illa lucida tertiæ magnit. quæ tenet ſiniſtrum genu Bootis. Inter quam etiam & Arcturum barba longiſſimè excurrebat, ad duas illas Boreales in crinibus Berenices, id eſt, 30. facilè Zodiaci gradus obtegebat.

Dies deinceps ad vndecimum Decemb. inutiles & nebuloſi.

Vnde-

Vndecimo ergo Decemb. horâ quintâ manè, apparuit iam in Libra, & aſcendiſſe vltra Tropicum Cancri. Erat autem ſupra clunes Bootis: inter ſcilicet Arcturum & illam tertiæ mag. in coxendice, ſub brachio dextro Bootis.

Linea tamẽ recta ab Arcturo in coxendicem, nõ transfixiſſet Cometæ caput, ſed reliquiſſet ad Orientis latus. Aberat verò à coxendice Cometa, quantum conjicere valui, gradu vno & 30. fortaſſe ſcrupulis.

Barba molliter falcata, non vt antè verſus Meridiem, ſed Boream, erat; concauitatemque concauo caudæ Vrſæ Maioris obuerterat, vt redderent ſimul figuram proximam ouali. Nunquam alias prolixior. Inter enim caudam Vrſæ & informem illam ſecundę magnit. infra, per Colurum Æquinoctiorum, ſub Meridionales Plauſtri rotas effundebatur ad ſiniſtrum Vrſę genu, id eſt, ad 50. facillimè gradus. Vnde barbatior longè hic noſter inſigni illo Cometa anni 1577. fuit: cuius caudam longiſſimam menſus Tycho Braheus 22. tantum graduum inuenit.

Die 12. Decemb. alta & concubia noctę miratus ſum conſpicuo toto plauſtro, de barba ne pilum comparere. Tandem poſt

medium primæ & Sole inferum Meridiani arcum elapſo, deformari paullatim cœpit, loco eodé quo pridie & pari longitudine: vt plane matutina crepuſcula ſolent, cū Sol radios quos præmiſerat, magis magiſque implet & intendit, quo propius ad Horizontem ſcanderit.

Quantulū Cometæ caput promouiſſet, nō acutè per nebularū tenebras videre fuit.

Decimo tertio die manè de barba parum vel nihil expilatum. Caput duabus illis quartæ magnit. in dorſo Bootis ſe palam admouerat, diſtantiâ forte 30. ſcrupulorum paullominus.

Decimo quarto, manè circiter medium ſextæ reliquerat duas illas dorſi Bootis ad Orientem interuallo quaſi grad. & dimidij, adſcenderatque verſus ſiniſtrum brachium Bootis.

Dies inſecutos intercurrētia nubila turbauerunt: niſi quod decimo ſexto manè deprehenſus eleuaſſe barbam, & ſpargere inter quatuor rotas plauſtri maioris.

Viceſimo tandé primo horâ 3. matutinâ, in cōfinio Libræ & Virginis clariſſimè viſus, infra cubitum Bootis duos circiter gradus; ita vt Benenack in cuſpide caudæ Vrſæ Maioris, cubitus Bootis, & Cometa Meridiona-

dionalior, tenerent angulos triãguli, cuius breuiſſimũ latus, à Cometa in cubitũ, longiſſimũ, à Cometa in Benenack exiret. Caput Cometæ non longe diſcolor ſideribus, gratè flaueſcebat. magnitudo aliquantũ defecta & ſeneſcẽs. De barba etiã largiter acciſum. Ea enim verſus ſecundã ſtellã caudæ Vrſæ Maioris reſupinata, & hanc ab vltima diuidens, vix vſque ad ſuperiorẽ è duabus prioribus plauſtri rotam pertinebat.

Viceſima ſecunda, nihil.

Viceſima tertia circa mediũ 12. tranſierat Benenack, & viſus ſupra tres illas quæ manũ ſiniſtrã Bootis ſtellant, duobus iterũ circiter gradibus. barba conuexo ſecundam caudæ Vrſæ diſtringebat. Largiter ſenſerat forficẽ. Die ſequenti horâ 6 manè ſpectaculum repetij. nonnihil, ſed quod vix oculis ſentires, erepſerat. vnde ſatis certum videtur exiguam habuiſſe parallaxin. Color oris iam palam luridus, & velut expirantis; barbæ flagrantior, vt ignem forte diuinares.

Noctes iterũ aliquot quaſi ex deſtinato ſidera condidit pertinax nubes. Donec 27. circiter mediũ vndecimæ veſpertinæ aſpexi reliquias ſolum Cometæ & clarum fere funus. Caput, cauda minutum quiddam,

informe, & confuſaneum erant; nec videndum niſi à bene oculatis.

28. Manè gelidiſſima & ſiderea nocte certius aliquid vidi. Supra fère ſecundam caudæ Vrſæ erat, & pæne in eandem lineam rectam inciderat cum ſecunda illa, cum antepenultima caudæ Draconis, & cum inferiore tertiæ magnit. in pectore Vrſæ Minoris.

Ab illa hora ad vndecimū Ianuarij diem an. 1619. cœlum imperuium fuit.

Vndecimo vidiſti, non ego VIR CLARISSIME. Sequenti die à te epiſtolâ excitatus, & locum, non facilè alias mihi inueniendum, edoctus, ad ſatietatem ſpectaui, puriſſimo cœlo & vniuerſis ſideribus illuſtri. Itaque 12. Ian. 1619. hora ſexta veſpertina apparuerunt reliquiæ Cometæ, nō ſpectandæ niſi à perſpicaciſſimis, 3 circiter grad. ſupra vltimam caudæ Draconis; & in eadem linea recta, cum vltima Draconis & illa quæ eſt in radice caudæ Vrſæ Minoris. Penetrauerat ergo Cometa circulum Arcticum, & Colurum Æquinoctiorum tranſierat.

Die 13. Ian. veſperi hora 11. iam linea recta ab vltima Draconis per Cometam in ſpacium inter radicem caudæ Vrſæ Minoris,

ris, & ſequentem in cauda medium exibat. Die inſequenti vix quod ſentires ſe promouerat.

Die 15. Ian. hora 9. veſpertina triangulum cum vltima lucida caudæ Draconis, & cum altera obſcuriore in cauda (ante tamen longè tres minutulas in cuſpide caudæ) deformabat. Diſtabat verò ab vtraque paullo amplius 3. gradibus verſus Polum.

In eadem verò linea dirigebatur cũ duabus vltimis rotis maioris plauſtri, quæ producta præteribat infra polarem. Linea item recta intendi poterat ab inferiori rota è duabus prioribus plauſtri per vltimam lucidam caudæ Draconis, in Cometam. Vnde planiſſimè eſſe potuit CLARIS. DOMINE, vt die 18. quando poſtremum à te viſus, rectã lineam inciderit inter Alrucabam ſiue polarem & Dubben. Ego verò à 15. Ian. nunquam amplius vidi: & viceſima, quando reddita ſerenitas, ſideratiſſima nocte, nullum toto cœli fornice veſtigium, nulla vola Cometæ.

Hæc vita noſtri Cometæ, non abſimilis longè illi, qui tempore Franc. Vicomercati ſub Vindemiatrice in dextra Virginis ala exortus, celeriter in Septemtrionem erepſit, & implicuit ſe voluminibus Draconis.

Durauit autem noſter à 27. Nouemb.an. 1618. quando primum in Hollandia cōſpectus,ad 18.Ian.an.1619 id eſt dies 52. Exire tamen indubie longius, quia paruitas adhuc ſpirantis aliquandiu ſugere oculos noſtros potuit. Defecit autē in fine Cancri,quo ex Scorpione per Libram,Virginem, Leonē, in præcedentia ſignorum euaſerat.

Motus ei in principio concitatior,quem ſenſim remiſit. Tale enim fere Cometarū ingeniū.In iuuenta quaſi vegeti & feſtinantes; tardantur deinde & conflacceſcūt.Noſter 6.7.8 9.10.Decemb.cōfecit circiter 17. gradus, id eſt, ſingulis diebus tres gradus & 24.minuta.11.& 12.iunctim quatuor grad. 13.putaui ſe ad 4. aut 5. gradus incitaſſe. ſed errorem poſtea deprehendi, ſimilē imaginationi Thaddæi,qui bidui ſpacio Cometā anni 1577. ſaltaſſe putauit 12.grad.in longitudine & 6. in latitud. Itaque 13. Decemb. noſter nō longe,puto,exceſſit 2.grad. A 28. autem Decemb.ad 18.Ian.an.1619. id eſt, 21. diebus confecit 20.circiter grad. id eſt, nō totum vnum ſingulo quoque die. Non tamen æqualiter per omnes dies ſpargendus graduum numerus eſt: dies priores quibus incitatior fuit cumulandi, & aliquid detrahendū eſt poſterioribus. Longitudo verò

ac

ac latitudo eius colligenda eſt ex locis, vbi eum ſingulis diebus ſignauimus.

Tibi auté, VIR CLARISSIME, aſtrorum conſultò narratiuncula hæc data ſit: alius fruſtra legat, qui ſidéralem ſcientiam non attulerit.

Diſpiciamus breuiter iam de cauſis Cometarum vniuerſim ex noſtro hoc, qui plurimum profectò in hanc Phyſiologiæ partem, ſi quis vnquam alius, contulit.

Sequentia autem capita conſumam in aliquot argumentorum tractatione. Et primo, te ſecutus, contra aerios Cometas, deindé pugnabo pro cœleſtibus. Non omnia tua argumenta diſtincte, in manum reſumam; quia id longum, & ſæpe dixiſti quicquid poteſt.

CAPVT II.

Argumentum I.

Ab eleuatione exhalationum.

ANaxagoræ in primis & Democriti opinio de Cometis ſatis olim ab Ariſtotele noſtro exploſa; vt neminem vix vnum è poſteris inuenerit qui replauderet. Cometas coiri & formari volebant, cum plures Planetæ iuncti radios cõmunicaſſent:

caſſent: vt plures candelæ in faſcem compoſitæ perdunt ex longinquo imaginem multitudinis, & mentiuntur facis vnitatem.

Vnde Ioannes Dullaert Gandauenſis, Scriptor elapſi Sæculi non indoctus. *Sine dubio,* inquit 1. Meteor. *quando ſic congregantur duo aut tres Planetæ, iudicaret aliquis eſſe Cometam; quia tunc apparet lumen oblongum & cõtinuum ſicut coma. & hæc fuit cauſa deceptionis horum Philoſophorum. Et alias aliqui & ego vna cum eis propter eandem cauſam credidimus apparere Cometam. diligenti tamen facta obſeruatione comperimus nos fuiſſe deceptos. aliqui tamen ex nobis perſiſtebant in ſuis opinionibus, eo quod ſecuta eſt ſtatim poſtea mors* ILLVSTRISSIMI *ac* SERENISSIMI *Comitis Flandriæ Philippi* (is pater fuit Imp. Caroli V.) *ſemper Auguſti in ſuo regno Caſtellæ. Et etiam quia ſecuta ſunt bella in Ducatibus ſuis Brabantiæ & Gelriæ.*

Sodales deinde ſuos Dullaert ſolidè refellit. Planetæ enim (niſi fortè retrogradi) non adiuuant in Occaſum motum primi mobilis, ſed reluctantur, nec deflectunt ab Ecliptica vltra 8. gradus. Noſter Cometa & ſecundo primo mobili, & 65. facile grad. ab Ecliptica abiuit. Et vt verbo eos abſoluam,

vidi

vidi ego omnes Planetas diuerſis Signiferi partibus diſperſos, excepto Mercurio, qui Soli erat vicinus, viuente tamen & vigente alibi noſtro Cometa. Opiniones aliorum, qui Cometas cũ Democrito in ſiderea regione locant, ſed colorem alium allinunt, quo ſe faciunt probabiliores, in finem differemus, quando etiam alicui ex ijs ſectæ nos applicabimus. Itaque Ariſtoteles ante omnia inſpiciendus.

Ariſtoteles ſpretis, vti ſolet, veteribus, Cometas fere inter primos cœlo detraxit, & aerio Elemento miſcuit. Affirmat enim ex pingui & reſinoſa terrę exhalatione globum aliquem cogi poſſe & cõuolui in aere ſupra nubes, qui aut motu, aut vicino Elemento ignis, aut radijs ſolaribus inflammatus, faciat ſpeciem noui ſideris.

Hic Cometa propriè erit, ſi comã in orbem ſpargat; alias iubatum, caudatum, barbatum, cornutum ſidus appellabitur: aut ſi quod aliud nomen materiæ figuratio poſtulabit. Plurimas enim eorum differentias apud Plinium & alios inuenimus: licet Ariſtoteles comati, ſaltem & barbati meminerit. irroborauit iam tamen, vt omnes cuiuſcunquę fili, vocentur Cometæ.

Poſt

Poſt Ariſtotelem vniuerſi fere, etiam Aſtronomiæ Præſides, in quibus ipſe Ptolemæus, quaſi inuentionis iam & veritatis ſecuri abierunt: donec tandem ſæculo nuper lapſo occaſio maximè Caſſiopæanæ ſtellæ pleroſque ad reſpectum veteris opinionis permouit. Quibus autem machinis petitur Ariſtoteles? Primò. Nõ eleuantur à terra vapores, aut exhalationes cõſpicuæ tam alte, quã eſt Cometæ locus. Quin immò Io. Bodinus l.2. Theatri tribus, vt ſummũ, milliaribus à nobis ſummouet ſupremos terrę halitus. dicitq; valde largiter & liberaliter omnes veteres Philoſophos intra duo etiã milliaria reſtrinxiſſe. Poſſidoniũ deinde apud Plin.li.2.c.23. quaſi ſecum ad tria tantũ milliaria ſpacium illud relaxantẽ, adducit: cum tamen Poſſidonius in vulgatis Plinij exemplarib 40. ſtadia habeat, id eſt, tota 5. milliaria. Sed fortaſſe milliare ſuũ Bodinus extenderit vltra mille paſſus. Vitiũ tamẽ in Plinio, & pro 40. reſcribendum 400. recte monet Petrus Nonnius. Poſſidonius ergo 400. ſtadijs, id eſt, 50. milliarib ſummos vapores à terra rejicit: conſentienter ſatis Vitelloni li.10. Theor. 60. qui 52. .i. 12. circiter cõmunibus Germanicis. Recentiores iã tamen quidã probabilius ad 15. milliaria Germani-

manica numerũ ampliant. Nimis ergo longe abiuit Cardanus, cum diſtantiã illam ad 772.milliaria produxit, id eſt, 193. Germanica. Itaque Bodinus iuratus vbique Ariſtotelis noſtri hoſtis, licet nihil in toto ipſo fortè iuſtius, quam ignitos iſtos Cometas inceſſat; imbecillo tamen telo id iam facit, & vana hypotheſi eleuationis vaporum à terrâ nimis curtæ.

Sed tamen 15.milliaribus Germanicis in cœlum exeãt terræ & aquæ anhelitus. Cometæ adhuc altius orbẽ ſuum ducunt. Nobilem an. 1577. Cometã illi etiam qui Ariſtotele noſtro imbuti infra Lunã depreſſerunt, vnus Andreas Nolthius à mundi centro 8.amplius terræ ſemidiametris, (terræ vero ſemidiameter veriori calculo habet circiter 860.milliaria Germanica) Bartholomæus Scultetus à terræ ſuperficie 7188. milliarib. Germanicis, & paſſibus 1400. remouerunt. Georgius Buſchius adhuc liberalior 24. ſemidiametros ei donat. Atqui, accurrunt alij, nihil in tantã altitudinẽ aqua vel terra ſursũ exhalat: ergo Cometa nõ eſt terreſtrium fumorum vertex ibi accenſus. Hoc argumentũ eludi, ſed nõ longe poteſt. Si nimirũ dicã leuiores terrę ſpiritus quandoq; profundius in cœlũ ſcandere, quã eſt com-

communis & frequentior eorum altitudo, quam è crepuſculis menſuram perſpectiui. Poſſe itaque vltra ſpacium ab ijs circumſcriptum aliquando, etſi rarenter, exhalationem pinguem & viſcoſam conuoluendo in Elemẽtare ſidus tornari. Optici enim earum duntaxat exhalationum eleuationẽ metiuntur, quæ rapere crepuſculũ poſſunt, & ſolari radio ſe colorant. Tales verò grauitatem, denſitatem, opacitatem aliquantã habent, vt lumen ſorbeant & reflectant ad ſpeciem. vt etiam ea re non longe infra ſe pigram illam totam nubium molem relinquant. Spiritus verò alij ſubtiliores, & in confinium Elementi ignis ſubuecti, crepuſculi radios non ſentiunt, tranſmittuntque per ſuam raritatem irrefractos. Horum altitudinem nullis oculis videre poſſunt perſpectiui; quia non poſſunt ipſos. Ex talibus autem excelſiſſimi illi Cometarum conſiſtunt & denſantur. Speciem hæc reſponſio habet, ſed introſpice an ſit ſimilis ſuæ fronti. Demus itaque ſpiritus ibi rariores, & longius fugere, quam ſequi poſſit humana acies, & ex ijs confertim ſtipatis coiri etiã Cometem. Materia tamen iſta indubie multitudine grauata & denſitate cõpreſſa recipiet pondus, & recidet deorſum facile

ad

ad nubium circumferentiam: & hinc cõtra experientiam Elementaris Cometes nunquam longe apparebit vltra mediam aeris regionem. Verumtamen vt eum ibi ſuſtineas, dices ignem eſſe, qui leuior aere, etiã illo qui rariſſimus eſt in ſuprema regione. Si Cometarum ignis purus & ſincerus, ac Elementari ſub Luna ſimilis eſſet, argumẽtum vires haberet: quæ flacceſcunt iam, vbi ignem, qui terreſtribus exhalationibus paſcitur, magnam denſitatem, & multum ſæpe proni habere ſcimus. Deinde habeat Cometa multum rari & ſpiritalis ignis, qui ſit leuior toto Elemento aeris: materia tamen quam depaſcitur nondum eſt ignis. Iſta ſaltem ergo pondere ſuo deſidet, flamma ſuperiori licet ſurſum expirante. Si reponat, tenuem & igneum ſpiritum omnes materiæ poros & venas intendere, & ſuſtinere libratam in ſummo aere. Reſpondebo prunam v. g. viuentem & quæ omnibus fibris ignem bibit, recidere ſurſum abiectã, per aerem tamen apud terras longe denſiorem. Et in materia etiam leuiori, quę venis & meandris intricatum ignem conceperit, exemplum valebit. Deinde facilius longe eſt ſummũ Cometæ corticem à Sole inflammari priuſquam in viſcera ignis penetret,

netret. Quo euentu flamma Cometam extrinſecus allambens, caſum eius ſuſtentando non erit. Itaque ingentes Cometarum ſphæras & toti regio magnitudine pares cœlo præcipitari videbimus. quod inuiſum hactenus, quod inauditum, quod falſum. Nullum ergo in ſpiritali illo igne intra Cometæ venas ſpirante & luctante contra ruinam præſidium. Videamus an in Aſylo hoc ignorantium, cœleſti influentiâ, maius.

Qui aſſerunt erraticam aliquā aut fixam à Cometa quandoque criniri ſic vt coma videatur adhærere ſideri, libenter vtuntur beneficio hoc influentiæ cœleſtis, quæ Cometam veluti habena deuinctum gubernet, & ſub eodem aliquandiu ſidere retineat, ne huc illuc diffluat. Influentia vero iſta eſt vis attrahens ipſius aſtri, qualis eſt in magnete ad ferrum. Itaque hæc eadem vis quæ Cometam circumducit, poteſt etiam ſurſum attollere & ſuſpendere in illo inani ſupremi aeris. Speciosum id, ſed fictum & fucatum plane gratis. Cum enim cuilibet aſtri ſpargi poſſint crines, quoduis etiam habebit vim attrahendi quemlibet Cometarum; cum omnes conſtent pari & vnius temperiei materia, ſic enim magnes

quod-

quodlibet ferrum ſine delectu ſollicitat & trahit.

Quid igitur accidet? Cometam ſtatim viciniores ſaltem omnes ſtellæ ad ſe rapient, diripientque certatim in infinitas partes. Ptolemæus opem hic Saturni contra me forte implorabit, qui Cometarum materiam à Marte potiſſimum & Mercurio elici putat; denſari vero frigore an alia influentia ſenis Saturni, contine rique ne diffluat. Sed nihil iuuat bonus ſenex. Tota cœli quandoque diametro à Cometa diſtat: & nuper in principio Geminorũ erat, cum noſter Cometa in Scorpione. Tunc ergo influentia eius debilior eſſet, laſſata interuallo, laxiuſque materiam retineret; quod non experimur. immò Cometa noſter quo propius Saturnum per Scorpionem retro & Libram admouebatur, eo magis materia carpebatur & deperibat. Deinde ſi à ſidere ſuſpenditur contra lapſum Cometes, cur non longius & ad fornicem ipſum cœli Lunæ abripit, cum influentia fortius & impreſſius trahat è propinquo? ſed abjiciò hoc telum, & alterum ſumo in manum.

CAPVT III.

Argumentum 2.

A natura ignis fluxa & diſſolubili.

ARgumētum hoc validum eſt, vbi præſertim Cometa non ſolo motu diurno cum primo mobili in Occaſum fluit, ſed alio proprio in Ortum renititur, vel abit in Septemtrionis aut meridiei latus. ſic enim inter vtrumq; motum oritur rixa, quæ facile diſcordem à ſe nec bene cohærentem ignis materiā diſſipabit, aut diducet. Hinc Cometæ ſtatim diſſolutio, aut, vt minimū, mille materiæ viciſſim figurationes, & turbatio rotunditatis, quam perpetuo in capite, niſi iam plane expirantis, notamus. Reſponderi poteſt, variari quidem capitis formam de orbiculari in quadratam, triangularem, &c. ſed à nobis ob diſtantiam non ſentiri. ſic enim quadrāgularis turris è longinquo viſa, rotunda apparet, & angulos ſuos celat. Sed hoc de noſtro ſaltem Cometa falſum (ſi, vt volunt ipſi tam immani interuallo ſit infra Lunam) quem per dioptricam arundinē ſæpe rotundi & circumciſi

ciſi capitis aſpexi : cum per eandem tamen Lunæ verrucas & aſperitates facillime deprehendam.

Quid ergo hîc dicent? Hoc forte, aut materiam adamantino pæne viſco, vt ſic dicam, cohærere, aut exhalationes nouas ſuperuenire, quæ diſcidia hiantium rimarũ ſarciant, vel nouum etiam aliquando à fundamentis Cometam reſtituant in locum diſſipati. Sed, vt acutè tibi VIR CLARIS. notatum, parti inferiori & fundo Cometę immenſa exhalationum viſcoſarũ moles, imagine denſæ nubis obtendi deberet, vnde alimentum & ſupplementum Cometa trahat; & patiatur etiam ſæpe Eclipſin.

Reponent, ob raritatem à nobis nubem illam non aſpici. Nugæ· quaſi verò exhalatio vno alteróve pede infra Cometã nunquam coeat & denſetur, ſed ſolum præcisè vbi attigerit & adhæſerit Cometæ corpus.

Bene etiam, CLAR. DOMINE, miraris, cur non latius Cometę incendium, & in totam circumquaque materiam ſemel & ſimul ſe ſpargat. cur non etiam in aere potius inferiori incendantur Cometarum ignes. Hic enim certè materia terreſtri & idonea ignibus ſæpe laborat. Pro quo etiam ecce ſe

mihi ſuggerit hoc argumentum. Exhalatio, quia corpus leue, volat à centro mũdi verſus circumferentiam directa linea quantũ poteſt: ergo omnia puncta & atomi exhalationis à ſe diſtantia æquali longitudine à centro, diuerſa linea cœlum petent, & paulatim magis magiſque ſe laxabũt & diſpergent. ſic enim duæ circuli lineæ à continuis etiam & proximè ſe adhærentibus circa centrum punctis eductæ, latius in diuerſum abeunt, quo propius admouentur circumferentiæ Itaque exhalatio etiam quo altius ſcandet, eo ſenſim magis relaxari neceſſe erit, & diſſolui in maiorem raritatem. Igitur in infima regione denſius aſcendunt exhalationes, & coeunt facilius tenaciuſque. In ſuprema rariores ſunt, & calore inſuper regionis magis exuſtæ. In inferiori quoque & pigro aere, vbi præſertim quies à ventis, nihil eſt quod cœtum & confluxum prohibeat: vbi contra ſupra nubes æther in orbem & cœli ſequelam incitatus, exhalationem inconciliat & ſpargit. & quod etiam aliquid huc refert, exhalatio, niſi forte mole quandoque tardatam, præcedens non expectat ſubſequentẽ, vt poſſint iungi; velut in rota radius prior poſteriorem.

Expe-

Expectabimus ergo poſthac non ſupra nubium ſtationem, ſed capiti noſtro imminentes Cometarum formas.

CAPVT IV.

Argumentum 3.

A ſcintillatione.

SCintillaret etiam, inquis, Cometes ſi eſſet ignea hypoſtaſis. veriſſimè. Si ſcintillantes videmus ignes fatuos, & vniuerſos fere alios omnes. iactat enim ſe libenter flāma, res mobilis & inquieta. Videtur etiam aliquando vibrari & excurrere, quia pabulum ſequitur, & vicina quæque allambit idonea igni.

Scintillationem Cometę vertigo ſupremi aeris ipſum & nubes interlabentis adiuuaret, & omnes illi exhalationū fumi quos circumuectat & ducit in orbem. In genere ergo Planetarum Cometam ponimus; quia ſimili, id eſt, quieta & tranquilla luce. Stellæ vero fixæ, tanquā cœleſtes quidam ignes, ſcintillant & vibrantur. vt hoc argumento ſcintillationis, præter cetera validiſſima ſidus Caſſiopæ anno an. 1572. & nuperum Sagittarij an. 1604. affixerint firmamento

doctiſſimi Aſtronomorum. Acerrimam enim lucem vibrabant: vt etiam cum flagrantiſſimo omnium Cane contenderent.

Negotium verò hoc totum ſcintillationis ſiderum difficile eſt, CLAR. DOMINE, ſi quid in tota Phyſiologia, & perplexum. Non Ariſtoteles, nô Vitello, non Alhazen, nullus ex ingenioſa perſpectiuorum cohorte hactenus extricauit. mille tentaui vias, nulla ſatis ad votum. Tycho Braheus, & nuperior Franc. Aguilonius veterum quorundam opinionem reuocare conati ſunt. Fixas videlicet in rotundo aliquo firmamenti acetabulo & lacuna perpetuo circũ ſua centra gyrari: & inde criſpum illud lumen torquere. Addit verò Aguilonius maculoſas forte & lucis inæqualitate aſperſas fixarum ſuperficies: vt rapidiſſimè circa cētra ſua vertiginando, nunc acrem & plenæ lucis faciem, nunc plagoſam & fractæ nobis obuertant: & inde interruptio illa luminis, & ſpecies iactationis.

Planeta verò nullus ſe ſic circa ſuũ centrum rotat: vt de macula patêre poteſt, quã Luna eandem ſemper oſtentat. Scis tamen, quam hoc ſententiæ non faueat, qui gyrum talem Soli ſuum centrum adſeris; ex illa ſcilicet eius macula quam circumfert, & vide-

videmus migrare locum Alij paruula quædam aſtra, & quantula forte quaterna illa Galilæi Medicea circa Iouem, volunt circumuolui Solem, & ſublabendo maculare mobili & palante Eclipſi. Tu natiua macula & adhærente liuidum Solem mauis, & cum aſtro ſubiecto eam circumagi. Ego ſi cauſa illa micationis fixarum non diſpliceret, in Mercurio, Venere Marte, qui ſæpe etiam criſpicant ſuos crines, parem circum ſua centra vertiginem lubens admitterem. certè decretio illa & accretio Veneris, nec Lunari plane ritu, non eam circa Solem tantum, ſed circa proprium etiam centrum volui ſatis inſtant, parteſque perpetuo alias aliaſque Soli obuertere, quæ nō omnes ad æque rapiant eiūs radium. Si enim id non ſit, neſcio quo modo Galilæus Venerem in maxima à Sole digreſſione ſemicircularem viderit, cum alias plenam debuiſſet. ſic enim Luna impletur, cum longiſſime à Sole diſceſſit. Iupiter apparet tranquillior. etiam aliquoties vidi Venerem veſpertinam in Piſcibus nictantem, Ioue iuxta eam ſatis conſtante & quieto. Saturnus verò placidiſsimus eſt, rigidæ plane & immotæ lucis: vt ſingulis iam noctibus contemplari licet ex comparatione ſcintillantis oculi

 Tauri,

Tauri, à quo non longe abeſt in Geminis. Saturnus ergo non videtur gyrari circa ſuum centrum; ſi motus iſte lucem diuaricat,& ſpeciem facit coruleæ nictationis. & aliud etiam argumentum habeo immobilitatis Saturni: diſcretio illa trium in ipſo orbiculorum (de quibus in *Peregrinatione* noſtra diximus) quos nunquam mutat & peruertit.

Itaque ſi audendum eſt, extremis Planetarum, Lunæ & Saturno, adimam volumen circa centrum: & quietem hanc cauſam habebo placidæ illius & fixæ lucis. Ceteri vero in medio Planetæ commune hoc habẽt cum fixis, perpetua vertigine circa ſua centra rapi. & inde aliquando radium criſpant & ſpeciem præbent ſcintillantis. Minus tamen id faciunt quam fixę, quia hæ forte rapidius circa ſua centra citantur, & pluribus in orbem ſuperficiei locis ſunt inæqualis & plagoſæ lucis.

Tentaui ſæpe an hæc prima fronte ita blandiens opinio experientiæ & cœlo reſpõderet: & vidi difficulter poſſe. Inter omnia nil me ſic alienauit, quam videre multis noctibus omnes fixas, vt Arcturum, Lyram, Canem, Spicam, oculum Tauri acerrime ſcintillantes circa Horizontem, immò

toto

toto fere arcu aſcenſionis vſque ad Meridianũ. cum vero huc, aut circa pertigerint, crinem incipere componere, & molli ſolũ nec frequenti nictu vibrare. Video tamen alias an ratio aliqua optica hic non deliteſcat. Verumtamen ſiue hac ratione, ſiue alia quacumque fiat illa micatio & ſiderum laſciuia, videmur hoc nacti, Cometam nõ de genere firmamento affixarum, aut ignem fuiſſe, quia non lubricæ & petulantis lucis, ſed tranquillæ & æmulæ quaſi Planetarum.

CAPVT V.

Argumentum 4.

A motu.

MOtum etiam noſtri Cometæ aduertiſti, non pro igne ſurſum ſed circularem & cœleſtẽ plane. Itaque non ſolo raptu primi mobilis ab ortu in occaſum tractus & vexatus fuit. alias enim retro verſus Orientẽ ſingulis diebus relictus apparuiſſet. Iam vero omnia ſidera fixa verſus Occaſum præuertebat; adiutus ſcilicet motu proprio à Meridie in Septemtriones.

Hoc

Hoc motu Eclipticam & Æquinoctialem tranſiuit in Scorpione. & inde ſub Serpentem & Coronam, per clunes, lumbos, brachium, ſiniſtram manum Bootis, ſupra Vrſam Maiorem, per Colurum Æquinoctiorũ, in circulum Arcticum ſatis alte ſe penetrauit, & ibi euanuit non procul à Polo. Si verò tota hæc via mente relegatur, inueniemus quadrantem amplius circuli maioris in Sphæra, & medium ſemper totius Sphæræ cœleſtis noſtrum Cometam tenuiſſe. Similem motum habuit famoſus ille Cometa anni 1577. de quo ſcripſit magiſter quondam tuus, vir ab eruditione immortalis D. Cornelius Gemma. Viſus enim primo fuerat ſupra caput ſagittarij 13. Nouemb. anni 1577. (licet quidam viſum affirmarent die 10.) & inde per manum ſiniſtrã Antinoi, & nares Equulei, in dextrum Pegaſi armum ereptauit, ibique iuxta ſtellam Scheat conſenuit.

Cuius ſemitæ etiam filum qui diligenter ſequetur, ſegmentum circuli in Sphæra Maioris, & cœlum in duas partes æquales diuidentis inueniet. In hoc tamen diſparilitas fuit. quod ille anni 1577. ab Occidente in Orientem, more Planetarum, motum obliquabat; noſter vero contra, ab Oriente

in

in Occidentem. Qui etiam celerior & incitatior fuit, quia diebus 52. quibus durauit, longius multo ſpacium confecit, quam alter diebus 74. Hic quoque anni 1577. Signiferi limites non tranſilijt: ſed natus circa Tropicũ Capricorni contabuit paullo citra Tropicum Cancri.

Si vero, quod verißimum eſt, Cometes noſter, vt plures alij, à ſegmento circuli maioris ne vel latum vnguem motu proprio exciderit: quis prudenter id exiſtimet in pendulum aliquem, & inſtabilißimo aeris Elemento fluctuantem ignis nodũ poſſe cadere? Incredibilis etiam eſt & nugatorius quorundam hîc ſenſus. Putant enim non eundem eſſe Cometam qui de hoc in conſequentem locum migret; ſed alium aliumque catenatim renaſci, verſus hanc aut illam cœli regionem materiâ inuitante, priori Cometa continuo à tergo denaſcente.

Quaſi verò ſingulis momentis noua materia velut ex compacto ſub eodem circuli magni filo perpetuo diſponatur, eadem etiã quantitate & forma, vt Cometa eam inflammet, ſeq́ue in filio per omnia ſimillimo centies millies amplius regeneret. Cur etiam ſemper à parte Cometæ anteriori

materia

materia præparatur? cur non retro? cur non ad latus? quæ cauſa veterem Cometam præcisè ſic interficit, vt recte aboriatur & diſpareat cum exoritur nouus? cur non 2.3.100. permanent & videntur ſimul?

Itaque Cometa noſter ſupra totum terræ quadrantem, vt verè CLAR. VIR aſſeris, ab Indijs vltra Æquatorem, per immenſa marium ſpacia, per Gallias, Belgium, Daniã, Nortuegiam, ad vltimam Thulen & gentes Polo ſubiectas, idem prorſus, & ipſe non per intermedios vicarios peruenit. Hinc ſi per alia argumenta opinionem Ariſtotelis retinere liceret, equidem intelligentiæ alicui ex ijs quæ Elementaribus præſunt, neceſſario huic motui deſtinarem, ſic enim omnia prona fuerint & facilia. Angelus enim occulto fine, vel ad terrorem mortalium & pœnitentiam de peccatis, ſub eodẽ arcu circuli maioris exhalationem agere poteſt, materiamque continere ne ſe ſpargat, aut aliam etiam è propinquo ſufficere, ſi prior deflagrare cœperit. Quia verò ſubitaneus hic ignis eſt, & in ſignificationem ac finem non longum aſſumptus, ſinit paullatim & minutatim carpi dilabiq; Angelus; donec more naturæ alibi vſurpato, ſenio

ſenio quaſi contabeſcat. Verumtamen quæſitum hoc & violens forte videatur, nec ſatis Phyſicum. & ſi intelligentiæ opera placet, probabilius profecto in cœlum Cometam euehemus, vt ibi in ſiderum æternorum cœtu à cœleſti intelligentia rotetur, ſolemniter nec tam miraculosè. Non enim bene quiſpiam exemplum noui ſideris huc trahat, quod olim Magos duxit ad locum natalem Chriſti. Licet enim Cometam Origenes appellet; vt etiam Poeta ille pius Mantuan.

Hac quoque nocte Magi clarũ videre Cometem.

Tamen abiuit à lege ceterorum: qui primum Aſtrologis illis in Oriente conſpectus, deinde ſubito Hieroſolymis; vnde dux in Bethleem factus. Fuit autem is è materia forte ſublunari, aut, vt puto verius, cæleſti, & quaſi ſtella anni 1572. cuius etiam inſtar fulgurabat & laſciuiebat flammis. Fuit autem, vt videtur, humilior nubibus, cœliſque detractus, (quod fieri poſſe cap. 7. patebit) & ab Angelo, diuino nec ordinario iuſſu per aerem gubernatus. ſi namq; in nubibus aut ſupra cõſtitiſſet, non facile notari potuit, an ſtabulũ vbi puer iacebat, an quamlibet aliã è toto Bethleemitico oppido domũ deſignaret.

Mirum

Mirum ergo non eſt, ſi ab Angelo ſpecialiter circumlatus fuit, qui ad rem tantam factus erat; quique terræ plane propinquus, loco cum noſtris Cometis non conſentiebat. Adde quoſdam SS. Patrum exiſtimaſſe non ſtellam aut Cometem, ſed Angelum imagine ſtellæ ſapientibus illis apparuiſſe. quod forte tamen etiam eodem pæne redibit. Quid enim aliud potuerunt velle, quam ſphæricum aliquod è materia cœleſti an Elementari corpus ab Angelo deformatum, quod accenſum radijs forte ſolaribus, ſubiret & veluti animaret Angelus? niſi fortaſſe etiam, dum cogito, putarint intelligentias eſſe corporeas, & aliquam diuino imperio denſaſſe aereum ſuum corpus, vt radios Solis plenius biberet reuibraretque inſtar fixi ſideris & coruſcantis. Quicquid tandem fuit, miraculum grande fuit; nec temere flectendum in præiudicium naturalis & cottidianæ Cometarum generationis.

CAPVT

CAPVT VI.

Argumentum 5.

A barba.

COmetarum caudas, ſiue eæ barbæ, ſubtiliores exhalationum crines hactenus cum Ariſtotele putauimus: ſatis ſimpliciter. ſiquidem oculos iam ſatis aperio. Cur enim ſemper auerſæ à Sole, ſi ita eſt? Certe exhalatio illa Cometam criniens aduerſus Solem etiam quandoque erit. Cur enim non poterit? immò facilius id euenturũ: quia latus Cometæ propinquius Sol intenſius luminans, etiam rarefaciet, & diſperget in crines. ac ita frequentius à parte Solis Cometa caudam aut barbam promittet.

Aliter tamen prorſus videmus: & doctiſs. Petrus Appianus in quinque Cometis ab anno 1531. ad annum 1539. à ſe viſis notauit, caudas ſemper à Sole auertiſſe: Solemque caput & caudam Cometæ in eodem circulo maximo diſpoſita fuiſſe. Idem in octo Cometis eruditiſſ. Gemma Friſius obſeruauit, & Cornelius filius in

Cometa an.1556. & ſequentibus. Idem Fracaſtorius, Cardanus, Iul. Scaliger, & antiquior, Ioan.Regiomontanus. Deinde, ſi cauda ſubtilium exhalationum ignis quidam eſt: ſurſum potius rectâ lineâ nitetur, quo leuitas ducit; non vero exibit per latus. ſic enim ſubtilior flamma rogi directa in cœlum exhalat.

Si dicant non patere flammæ exitum, niſi vbi materia ſpiraculum aperuit, vt videmus in fornacibus. Reſpondeo non habere id locum in materia Cometæ, ſpongioſa & ab igne rara, quæ qualibet ſe poteſt expirare. ſecundo ſpiraculũ Cometæ non ſemper eſſet in latus. tertio non ſemper à Sole auerſum. quarto extremitas caudæ ſemper iactaretur, & tandem ſurſum reſurgeret.

Vidit hoc forte doctiſſ. Regiomontanus, ideoque caudam ſurſum ſemper elatam demonſtrare eſt adnixus; & iacentem apparere fallaciâ viſionis. Sed fallitur profecto ipſe, & ratione Optica abutitur: quod pluribus perſequi longum, nec pro modo ſcriptiunculæ huius.

Aliter fortè dici poteſt. & caudam illam ſpargi immediatè ſub concauo Elementi. ignis, nec ſcandere altius; quia ignis alius

leuior

leuior ſupra eſt, qui locum illum iure ſuo defendat. Sed hoc etiam vanum. Si enim Cometa per verticẽ ſe exonerat, & igneus illæ caudæ riuus à concauo Elementi ignis leuioris reflexus, in longum refundatur, facilè notabitur ille fluxus, motuque & agitatione continuâ ſeſe prodet.

Secundò, Cometæ caput, vtpote ob grauitatem caudâ propenſius, propinquius nubibus & mediæ Regioni erit: ac proinde portio illa caudæ & thyrſus à capite ad Elementum ignis directus in cœlum erit. Denique ſi quis vnquam alius, hic noſter Cometa exhalationes illas caudæ refutauit. Non enim flagrantem in aliqua materia ignem referebat; ſed radiorum per caput traiectorum claram imaginem; per quos etiam minimas ſtellulas facilè ſæpe vidimus: vt illas ſub Benenack & caudâ Maioris Vrſæ, ſextæ magnitudinis.

Id etiam clariſſimè deprehendi, vbi nocte horâ octauâ, nonâ, decimâ, & porro nullum barbæ veſtigium circa Vrſam vbi manè videram apparebat: quæ ſolum poſt mediam noctem & Sole in Hemiſphærium noſtrum reſurgente, formari pallido quodam & tenui radiorum tractu incipiebat: qui magis tamen magiſque ex viciniâ

 ſolis

Solis aduentantis incendebantur. Hoc argumentum vix puto vlla ſpecie poſſe eludi. Itaque barba illa planiſſimè radij ſolares per caput Cometæ tranſuerberati erant, ibique ob materiæ denſitatem refracti, & ſparſi deinde in barbam. Quicumque ergo Cometæ poſt occaſum Solem ſupra Horizontem relinquuntur, vt ille anni 1577. alijque plures, caudati ſunt, non barbati: quia crinem in Ortum auerſim à Sole dirigunt. & cum raptu primi mobilis inde ad Occaſum fluant, capillus eſt retro, vt ſolent caudæ. Qui vero mane ſurgendo Solem præuertunt, comam in Occaſum, vt noſter, auertunt, & habent in mento. niſi velit eos quiſpiam cauda antecedente ſurgere, vt olim in antrum Cacus tractabat vaccas.

Notandum tamen, immò mirare potius quod eruditiſſ. Tycho deprehendit. In duobus anni 1577. & 1580. Cometis caudas non à Sole directè, ſed à Venere fuiſſe auerſas. Quod neſcio ſatis, an idem ſtatuere velim in noſtro. ſexto die Decemb. quando barbam fundebat inter Arcturum & ſiniſtrum genu Bootis, Sol erat in 14. gradu ſagittarij, Venus autem circa finem Capricorni in 29. eius gradu. ergo hæc amplius

ſeſqui-

ſeſquiſigno longius à capite Cometæ diſtabat quam Sol. vt ne quidem ſit affine vero, ipſam potius quam Solem, tam denſum radiorum faſcem per Cometæ caput traieciſſe; præſertim in tanta eius apparenti paruitate: & vtut etiam verum ſit, Lunam inter Solem & Venerem mediam, ab iſtâ euidenti luce perfundi, in parte illuni & auersâ à Sole. nec valde etiam refert Venerem 6. die Decemb. circa Eccentrici perigæum, & terræ viciniam fuiſſe. quia in maxima depreſſione, & vbi viſibilem diſci diametrum valde laxat, decimam ſolùm partem viſibilis diametri ſolaris adæquat. Itaque dico, etiamſi barba non directiſſimè à Sole auerſa ſpargeretur, radios tamen Solis eſſe, non alterius cuiuſuis errantis aut fixi, qui per Cometæ occiput cuneati mento aut ore vomebantur. Quod autem aliquando non recta, ob variam in cerebro, vt ſic dicam, Cometæ radiorum refractionem accidit.

Subſtantia enim capitis Cometæ non vniformis denſitatis aut opacitatis eſt, nec per quamlibet circumferentiæ partem æquè expergi poſſunt. velut enim rimis quibuſdam alicubi dehiſcit, quas replet materia rarior. hac radij trajiciuntur facilius,

quam vbi ſeſe denſat. & inde eſt, vt diuiſæ quandoque radiorum lineæ appareant; quæ ita etiam fortè in orbem hac illac à centro exilire & rebullire poſſunt, vt circumferentiam capitis coronent. Licet tamen non immeritò VIR CLARIS. dubites, an comantes vndique quis vnquam viderit Cometas. & ſuſpicaris ſidus ſemper aliquod fuiſſe, quod radijs proprijs in ſubiecta nube refractis ſe coronaret.

Sic Ariſtoteles olim Caniculæ coxam, ſic nos ipſi nuper Venerem comantem aſpeximus. Erat enim hæc Perigæa & ſpecie ampliori. nubes etiam tenuis ſuberat, in qua nonnihil inflauerat crines. Quia vero Cometæ noſtri tempus, & omnium oculi in cœlum erant, quidam qui vix vnquam forte alias nocte ſuſpexerant, Cometam alterum diffamant. adeo qui dicebatur vidiſſe hoc miraculum. peto vbi? quando? Ibi, inquit abeo, & rideo Veneris etiam à me viſæ fucum. Poſſunt etiam ſimiæ & ſpadones generari Cometæ, id eſt, ſine cauda & imberbes.

Primò, quia materiæ forte opacitas traiectum radiorum ſuſtinet. ſic enim in Planetis videmus, quos Sol altrinſecus illucens,

lucens, nullas tamen ijs caudas annectit.

Secundò, quia à Sole tota cœli diametro diſtant, ac ita caudas ſurſum à nobis auertunt. ſic enim fit vt caput Cometæ obiectum caudæ obſtet, ac partim ipſa etiam cauda elatior capite, altitudine oculum fallit. Ita Cometa anni 1585. è regione Solis rotunda facie, & præciſus vndiq; ſine cauda aut barba fuit. atque alij an. 1580. & 1582. quanto propius Solem accedebant, tanto prolixius caudas educebant. Aliter tamen longe noſter, qui vbi Tropicum æſtiuum exiuit, longius promiſit barbam, quam ante, magis tamen admotus Soli. Et hoc vehementer firmat quod ſtatim dicebam. Cometas eſſe fungoſi capitis, nec denſitatis vniuſmodi. Fieri ergo poteſt, vt motu tam Cometæ quam Solis variam faciem obuertat Soli, itaque aliâ hoc tempore viâ radij penetrabunt, & faciliori quaque longius euibrentur: quod alio breuius tantum poterant & difficilius. Ex hac etiam doctrina forte patêre poteſt, cur nunc recta, alias, & plerumque, falcata ſit barbarum longitudo: & cur noſter principio conuexitatem obuerterit Septemtrioni, poſtea vero concauum. omni enim tali verè ſchemate fortaſſis exire,

& inflecti aut dirigi radiorum lineæ poſſunt.

Quidam tamen rectas omnium vniuerſe Cometarum caudas ſciſcunt, & oculum falli, cum iudicat detorqueri. quod ideo accidit, quia caput & extremi barbæ mucrones non ſunt in pari diſtantia à terra. Demonſtratio apud Vitell. libro quarto, capite trigeſimo primo, quæ longa eſt, & alias inſpiciemus. Exinde etiam colligi poteſt, non eſſe valde timendum caudæ ab Eclipſi, ſi contigerit Cometæ caput è diametro fere opponi Soli. caudatus enim, quod ſaltem videre liceat, non erit, aut valde accincte; fruſtumque illud caudæ altius ipſo capite eſt futurum. Si ergo caput vmbra terræ non extinguatur, quod eſt centro mundi propinquius, minus multo caudæ Eclipſin inferre poterit. Stet itaque ratum fixumque barbas Cometarum caudaſque lumen Solis eſſe radiatum per caput.

CAPVT VII.

Diſtantia & magnitudo Cometæ.

QVid ergo Cometâ iam faciemus? ſi non è materia ſublunari eſt, ex qua igitur, & vbi? In primis tecum, CLAR. VIR, materiam cœleſtem facio, & pono tamen infra Solem. Illud probatur, quia materiatus erat non ab Elementari, vt tamdiu iam aſſertum; ergo à ſiderea materie. Iſtud etiam affirmare poſſum vel de rudi inſpectione per Batauicam Arundinem.

Barba enim valde ad orificium tubu ſe inclinabat, vt Luna fere ſolet, capite interim ſatis pertinaciter cœlis adhærente, vti fermè Sol aut Venus. Hinc autem elicio barbam terris quam caput fuiſſe viciniorem; & hoc tamen infra Solem. Vt ergo barba promitteretur infra caput, Sol excelſior fuiſſe debuit, vt à vertice ferme, per mentum ei radium traijceret: quod non ſic fiat, ſi æquali à terra diſtantia fuiſſet, aut inferiori. Eodem argumento caput Lunam ſuperauit: quia, dico, in tubum contumacius ſe demittebat.

De parallaxi, vnde altitudo eius tenuius inquiri potuit, inopia inſtrumentorum, non poſſum certi aliquid. non videtur fuiſſe valde magna, nec quanta in Luna apparet: & ſi in aere longe etiam vltra nubes fluctuaſſet, ſine vllo inſtrumento parallaxim aliquot indubie grad. apertiſſime oculis ingeſſiſſet. Itaque hic ego certitudinem aliquam à noſtris Germanis breui exſpecto, quam in ſubitanea hac ſcriptione non promiſi. Libentiſsime tamen omnium doctiſs. Ioan. Keplerum audiam, Principem hodie in Germania Copernicanorum, qui Cometam etiam anni 1607. cum iniuria curioſorum in ſcriniis ſuis tenet, cum iam dudum videre debuiſſet lucem.

Sed de Copernicanis quid ex te nuper intellexi, VIR CLARISSIME? Ab vno aut altero anno damnatos à Sanctiſſ. D. N. Paulo V? Hactenus mihi inauditum, inauditum tot hodie per Germaniam & Italiam doctiſsimis & Catholicis, vt puto, viris, qui terram cum Copernico voluunt.

Tantum etiam temporis interlapſum nihil amplius rumoris ſparſiſſe? vix credam, niſi certius quid nobis venerit ab Italia. Tales enim definitiones publicandæ maxi-

maximè per Academias, vbi viri docti, quibus talis opinionis forte periculum. Nam vulgus non facile adducatur, vt ſe cum terra rotari, firmamentum quieſcere exiſtimet: non etiamſi fere Pontifex id cõſtituat Cum nuper ſimilis mentio forte iniecta eſſet, Ruſticus aderat, & audiens à me, eſſe qui terram rapidiſſima vertigine ſpacio viginti quatuór horarum, cum omnibus in ſuperficie habitantibus, circa centrum torqueri aſſererent. Ita, inquit, profectò: & neſciebam, cur mihi aliquando ſic caput vertiginaret, maximè quando pingui cereuiſia liberalius me inuitaui. Simili etiam mente Magnus noſter Lipſius libro 2. Phyſiol. c. 19. cum Pythagoram, Philolaum, Hicetã, Ariſtarchum, Seleucũ, Cleanthem Samium, Leucippũ, terrã mouiſſe dixiſſet: *Vides*, inquit, *deliria. quomodo aliter appellẽ? aut quid in iſta inquiram? etſi (tantus paradoxorum amor eſt) etiam patrum auo nobilis Mathematicus* (Nicol. Copernicum haud dubiè intelligit) *hanc hareſim excitauit, ſed cum ipſo ſepultam.* Falleris vir magne: viuit & viget etiamnũ apud multos. Si tamen Pontifex terram ſtare, cœlũ circumagi decreuit; & hoc ad ſpirituale Reip. Chriſtianæ gubernationẽ pertinere putarit, credo Scripturã ſacram ad-

adſpexiſſe, Ioſue præſertim 10. & Eccleſ. 1. Ibi enim Sol curſum primi mobilis abrupiſſe dicitur, hic oriri & occidere, & ad locum ſuum reuerti, gyrare ſe per Meridiem & flectere in Aquilonem. Quo nihil euidentius, ſi Scripturam in rigoroſiſſimo ſenſu accipis. Quid ergo ad hæc poſſunt Copernicani? Dent manus, aut forte hoc. Scripturam communibus quandoq; hominum conceptionibus obſecundare. Dixiſſe terram ſtare, Solam gyrari; quia ſic plane videtur. hac loquendi formula dixit Virgilianus Æneas:

Prouehimur portu, terræque, vrbeſque recedunt.

Spiritum Sanctum noluiſſe ſcriptori ſacro naturæ hoc ſecretum reuelare, & locutiones ei permiſiſſe quibus tropus aliquis reddat veritatem. Sed talis ego interpretamenti non facile ſim auctor. quæ enim neceſſitas? præſertim vbi Eccleſ. capite 1. ſic de motu Solis loquatur, vt fluminum meatibus; qui veri ſunt, nec ſolum apparentes. Hic itaque ſcripturæ nodus acriter Philoſophos illos Samios ſtringit: & ſpecioſius reliqua diſſoluam, quæ contra nectimus.

Sed

Sed ad Cometam. Dixi iam fuiſſe ſupra Lunam, ſed quam longe, nec ego nec vllus mortalium facile affirmet. puto tamen ex exiguitate parallaxis ſemidiametrum terræ, quæ eſt circiter 860. milliarium Germanicorum, non fuiſſe valde ſenſibilem, ſi compares ad eius altitudinem. Cometa anni 1577. ab Aſtronomiæ tunc Principibus 210. forte terræ ſemidiametris ab oculo ſpectantis, in initio ſui ortus quando terræ erat viciniſſimus, diuidi iudicatus fuit; id eſt, mill. German. communibus (quorum ſcilicet quodlibet 4000 paſſ. amplectatur) 180600. Erat ergo triplo altior Lunari orbe, quam hic diſtet à centro terræ. Ex veriori enim Copernici menſurâ remouetur fornix Lunæ à centro telluris tantum 52. ſemidiametris, id eſt, mill. German. 44720. quid ergo ſi dicas cum Ptolemæo remoueri ſolum triginta tribus ſemidiametris? Deus immortalis quam immani & inſano interuallo Lunam deorſum reliquerit! Itaque vltra Venerem orbem ſuum duxit; licet eruditiſſimus magiſter & prædeceſſor tuus Cornelius Gemma in cœlum Mercurij depreſſerit. Non difficulter tamen alijs conciliari poterit, ſi omnes Planetas circa Solem conuertere ſuos motus,

tus, & reſpicere per modum centri aſſeramus: quod affirmant docti ſſimi plerique, & experientia vehementer conſentit. ſic enim fiet, vt quia Mercurius proxime Solem, deinde Venus, & denique Cometa ille tertius ambiuerit, Cometa nunc Venere & Mercurio altior, nunc depreſſior vtroque aliquando fuerit. Sed horum intellectus à noua illâ cœleſtium orbium diſpoſitione pendet; de qua alias. Non exiſtimo autem Cometã noſtrum illo anni 1577 longe fuiſſe humiliorem. Caput tamen breuius, nec, vt ille, ſeptem minuta in diametro viſibili habuit, & milliaria Germanica in cœlo trecenta ſexaginta octo. Detrahe ergo fortaſſe tertiam partem, relinques adhuc pro diametro noſtri Cometæ ducenta quadraginta tria ferè mill. Germanicã.

Longitudo caudæ illius anni 1577. fuit in cœlo terræ ſemidiametrorum nonaginta ſex, id eſt, triplo maior diſtantiâ Lunæ à centro terræ, ſi ſequimur menſuram Ptolemæi. Cauda tamen noſtri duplo prolixior erat, & adhuc ſex gradus adjiciendi.

Quid ergo iamcenſebimus? Sphæraſne Cometarum Planetarum orbibus inter-

terſeremus, & cum Senecâ in æternis naturæ operibus, nec naſci aut denaſci, ſed vt reliqua ſidera abire, redire ad ſuum diem Cometas putabimus? Ita plane, ſi cœli infra firmamentum è ſolido mihi concreti.

Certè enim id probabilius imaginatione Appiani, qui ex conſpiratione radiorum Solis aliorumque aliquot aſtrorum ſe in aliquo denſiori ſphæræ cœleſtis nodo diſſecantium vult formari Cometem. ſæpiſſime namque ſine Cometa accidunt tales interſectiones: nec hac via Cometarum motus vnquam expediet.

Plus aliquantulum coloris habet Cardanus (pleniſſimis buccis rideat Iul. Scaliger) qui pellucidos è materia cœlica globos per alia ſidera ſpargit, vt radiorum Solarium tranſuerberatione accendantur in Cometas, & ducant caudam.

Si tamen probabiliorem huic opinioni ſpeciem quis dare volet, iungenda eſt prior; & auferendi quandoque in altum extra humanum conſpectum, alias inclinandi ad terram illi globi.

Fraca-

Fracaſtorij autem cœlum Cometarum infra Lunam nemo iam retineat, cum hodie & omni æuo Cometæ & ſidera alia naſcantur ſupra Lunam. Itaque ego totum à terra ad firmamenti fornicem interuallare ſpacium tecum, VIR CLARIS. affirmo liquens & nullo ſolido orbe pręter nudos & ſimplices Planetarum globos inſtructum. Hoc enim, vt recte à te monitum, vel ſolæ ipſæ hæ Cometarum ibi generationes impreſsè adſerunt; præter errantium laſciuos & ambagioſos in æthere illo luſus, quos duplici triplicique aliquando epicyclo vix ſatis expediunt.

Obſcœnus enim aliquis Cometa & Planetarum ſimius tanti non eſt, vt cœleſtem ſphæram & cœlum totum natura ei quo circumduceretur, machinata fuerit. Non etiam videtur ad conſtitutum, vt ſidera ſolent, reuerti vllus Cometa. nulla lege oritur, nulla conditur. nunc perpetui aliquot anni talibus monſtris infames; alias multi interlabuntur, cœlo nihil minante.

Ab anno 1558 ad 1577. Cometa nullus viſus: nam ſtella anni 1572. fixa fuit, nec de Cometarum claſſe. poſtea annis aliquot ſatis denſe inſecuti. & nos præter hunc, quod

quod equidem ſciam ab anno 1607. nullum adſpeximus. Duratio incerta adæque. Nullus tamé citra 7. dies, nullus vltra 180. id eſt, dimidiatum annum, vitam traxit. Nam flamma illa quam Ioſephus ſupra Vrbem Hieroſoly. ante excidium annum totum pependiſſe narrat, non Cometa indubie, ſed prodigium maius fuit. Vt enim certo terræ loco imminere videretur, deprimi valde debuit, immobilis etiam erat: vnde in ſupremo æthere non ſtetit, ſecutura alioqui raptum primi mobilis. Igitur citra nubes in materia terreſtri & exhalatione arſit, quam identidem deficientem ſubminiſtrato nouo pabulo recreabat Angelus. Formam gladij etiam habuit, quod non ſolent Cometæ; & vt appareat à Deo deſtinato figuratam, vt de exitio admoneret, & conuerteret ad pœnitudinem.

Itaque de Cometarum ortu, parum adhuc explorati hactenus vidimus, & Aſtrologorũ prædictiones in magna vanitate & ſæpe fallaces. Habeo igitur quod de ſtella Sagittarij an. 1604. menſe Octobri dubitem, an à coniunctione Iouis & Martis in illo ſigno. fuerit; an altera Caſſiopææ an. 1572. à magna coniunctione, cui intra

800. annos ſimilis coire non poteſt, quæ anno demum 1583. euenit. Pari fortaſſe ratione; Cometam noſtrum coniunctioni Veneris & Iouis 15. Ianuarij anni huius 1619. quis referat acceptum. & colorem res haberet, ſi immediatè præueniſſet Cometæ ortum, aut ſi refeciſſet ſeneſcentem iam plane & defectum. Nihil autem horum fuit. Venus ſuum Iouem conuenit, nec tenuiter ſpirantes adhuc Cometæ reliquias recreauit. video effugium, in benignitate blandiſſimorum Planetarum, quibus inuiſa diritas Cometarum. Itaque coniunctio hæc perniciem potius Cometæ noſtro feſtinauit, & impulit diutius fortaſſis alias inclinaturum. Sed hæc arbitraria ſunt, & quanta plurima quiſque pro ingenio non difficulter confingat.

Nihil ergo (iterum dicam) de Cometarum generationis tempore certi, nihil comprehenſi. Naſcuntur ſubito, fortuitoque (nec tamen nego ſtellas huc aliquid adferre) ac deinde ſtatim conſeneſcunt, vt multa in his inferioribus. Sed ex qua materia? nam de cauſſa efficiente, dictum ante, potiſſimum eſſe Solem, qui radio Cometæ caput inflat & extendit.

in

in caudam. De materia præcipua, & immenſa difficultas Copernicani forte dicant ex omnium Planetarum corporibus ſpiritus exhalari virtute Solis, vt in terra experimur, quam cum Pythagoricis faciunt octauum Planetam. Itaque ſicut Copernicus terram circa ſuum centrum, nubeſque & exhalationes, & quicquid cum terrâ & aquâ cognationem habet, motu circulari & eo naturali volui ſciſcit, ita forte omnes Planetas (excepta tamen Luna) cum exhalationibus in circumfuſum ætherem ex corporibus eorum elicitis, rotari naturaliter circa Solem, vt ſuum centrum velit. Imo hoc aſſerere potes, licet Copernicanam mundi ordinationem non totam probes.

Nam licet terram in centro vniuerſi ſtabilias, eſt tamen valde veroſimile, omnibus Planetis (excipio ſemper Lunam) circa Solem, motum proprium & naturalem ire.

Mercurio & Veneri proxime (& hinc tam parum diſcedunt à Sole, nec eunt circa terram) vt vidit olim acutiſſimus Copernicus: remotius Marti, Ioui, Saturno, qui etiam intra limites

propriæ periodi terram intercipiunt. Si igitur in Planetis corpora patibilia cogitemus, & quibus aliquid, vti terræ & aquæ, detrahi & exhalari poſſit, hinc forte materiam reperiemus pro Cometis. Nec enim detrimentum in tanta diſtantia oculis ſentiremus; vti nec terram ſub pedibus minui, quæ tot tamen vbique ſpiraculis, & totis Ætnæ, Veſuuij, & alibi terrarum caminis in auras ſe expirat. & quis etiam ſcit, an paullo minores & breuiores orbiculi, quidam Planetarum iam quam olim? quis è vicino arbitratus eſt, an nihil de ſphęriça perfectione mutilatum? certe exaſperatam verrucis, collibus & montibus totis Lunæ ſuperficiem deprehendimus. & de Venere etiam forte an probabile, quam heri 29. die Ianuar. tecum CLAR. DOMINE ET CLARISSIMIS AC ERVDITISSIMIS FRATRIBVS SVSTIIS, inſtar Lunæ euidenter corniculantem adſpeximus. Cæleſtes ergo illæ exhalationes ſecutæ naturam Planetæ vnde ſunt extractæ, naturaliter currunt in orbem circa Solem, donec radijs eius in purum & liquidum æthera diſſoluantur. Sed hæc ægroti veteris ſomnia dicent, & Anticyras me ſine capite mittãt, qui vna quam

à Præ-

à Præceptoribus olim acceperũt, opinione pleni, nec vltra curioſi, rident tantum, ſi quis noui aliquid audeat pro veritatis inuentione. Et profectò tamen ipſe plures difficultates & remiligines in hac via prouideo, quam oſtendam. Aliud ergo tentemus. Quid ſi dicas cum quibuſdam ætherem ſupra Lunam, liquidiſſimum licet & ſolutiſſimæ raritatis, alligari tamen quandoque frigore aut alia influentia velut in nodum: qui deinde radios Solis excipiens nec tolerans diu, paullatim relaxetur, & ſe refundat in ætheriam & liquidam qualitatem. Motus vero circularis ei naturalis, quia æther, vnde illa materia diuerſæ ſpeciei eſt à corporibus elementaribus, & cui proprium & naturale in orbem agi. Sed quid ſibi vult, quod Ariſtoteles, quod alij plures, omnes Cometas, omnes nouitias ſtellas in Galaxia, aut circa notant primum exoriri? An inde materiam trahunt? Adeo quidam id adſerunt, vt lacunam inſtar ſemilunæ aduerterint in margine viæ lacteæ, vbi ſtella illa anni 1572. fulgebat in aſteriſmo Caſſiopææ; quaſi materia ibi abijſſet in ſtellam. & vere cur non plures ſtellulæ quibus tota ſtat & diſtin-

guitur tenuibus interuallis Galaxia, potuerunt in vnam ampliorem confluxiſſe? cum vibrationem acerrimam illius ſideris cogito, videtur ex alia materia non concreuiſſe. Noſtrum etiam Cometam non exiſtimo natum, vbi primum vidi, ſed longius, & extra Tropicum hibernum in ipſa Galaxia iuxta feram & ſub cauda Scorpij: inde enim recta aſcendebat. & inde factum, vt in Meridie citius adſpici valuerit, quam in Belgio. Hac opinione ponenda eſt Galaxia non firmamenti pars, ſed velut annulus quidam plurimis ſtellis, ceu gemmis diſtinctus, in æthere pendens inter Saturnum & firmamenti fornicem. Hæc autem præcinctio ſolubilis eſt, & pati alterarique poteſt à Sole & aliis aſtris. pars ergo eius denſatur quandoque & grauatur vt in vicinum ætherem defluat, & cum Planetis ibi ducere chorum incipiat.

Corpus enim omne cœleſte orbicum motum amat, & puto à propria forma tam naturaliter gyrari, quam lapis ad terram ſuperne præcipitat. Et ſicuti lapis etiam ab hac aut illa circumferentiæ cœli parte, quacunque linea recta deorſum æque ruit: ita cœleſtibus corporibus perinde

&

& æque naturale ab Oriente in Occidentem fugere, quam ab Occidente ad Ortum circulariter reuerti.

Itaque illuc feruntur, qua primus impetus inclinauit. Quia vero Cometæ non bene compacti, nec ſatis cohærentes, paullatim digeruntur radijs Solaribus ac rarefiunt; & tanquam à loco naturali peregrini ſurſum reſurgunt. Experientia enim docuit altiores fieri, quo longius à die ſui ortus receſſerunt. Et hinc eſt, cur in initio accelerare proprium motum, tanquam viciniores terræ, ac deinde circa ſenium, quia recta fere ſurſum renituntur, tardari videantur. Vnde qui ſolidos ijs orbes queis, vt Planetæ ceteri, circumeant, etiam epicyclis dignati ſunt: quia directi in principio & properantes, deinde ſtationarij & nil aut vix promouentes apparebant.

Fauente ergo generatione Cometarum, ego, quicquid cælorum infra firmamentum eſt natura corruptibile cenſeo, & facto quandoque aliquid inde corrumpi. Vt tamen in his Elementaribus quædam metalla & lapides nullis ignibus violari poſſunt: ſic Planetæ tãquam duriſſimi & excoctiſsimi à natura adamantes, iniuriã omnẽ

reſpuunt & detrectationem. Non ita liquidum illud in quo circulatur ætheris æquor, non ita Galaxiæ materies, imbecillæ nec ſatis cohæſæ firmitudinis. Aut certe ſi ætherem ſubſtantialiter corrumpi diſplicet, da ſaltem rare aliquando fieri, & addenſari; & nihil vltra pro Cometis poſtulo. quidni autem alteratio talis in incorruptibilibus tolerari poteſt? in cœlo præſertim, vbi partium etiam eiuſdem ſpeciei altera rari & tenuioris fili, altera denſata in ſtellæ orbem? Gelatur ergo quandoque in Cometam æther, & pro materię alligatione ac denſitate longius edurat, aut maturius diſpergitur. Indidem capitis etiam ac barbę tam varia coloratio; prout opacitas radium Solis adſtrinxerit, aut reſoluerit tranſparentia.

Breuiter ergo Cometa peregrinum in Regione Planetarum ſidus eſt, cohęſum de ſubſtantia ętheris, & circulum in Sphęra, maiorem, vt Planetæ à propria forma (vel alliga intelligentiam, ſi vis) deſcribens.

Non ibo iam longius (videbo quid alias facturus:) & redeo ad alia ſtudia quæ hoc labore dies aliquot intercalaui.

Faſce

Faſce etiam longiore me leuaſti CLARISSIME DOMINE, probandi liquiditatem ætheris vſque ad firmamenti camerationem; quod egregie profecto feciſti, immiſſa etiam ſatis alte in Theologicam noſtram meſſem falce.

CAPVT VIII.

Præſagia Cometarum.

DE Cometarum præſagijs largiter à te dictum CLARISSIME VIR, vt neſciam quid fere poſſim adnectere. itaque breuiter hic & accincte me habebo. Mira Germani, alijque de antecedentium annorum Cometis vaticinati ſunt, plerumque falſo.

De ſtella illa anni 1572. quam timenda, quam paradoxa! alij, mundum ad metam certiſsimo veniſſe, & Antichriſtum iam iam è Moſcouia aduentantem, cui ſtella erat verticalis. alij generalem ſaltem Reipublicæ Chriſtianæ conuerſionem (& ſcio id fauori Lutheri datum;) quam

tamen ſoli viſuri eſſent, qui annum Chriſti 1632. alij Chymeras alias, & nugas mage maiores confinxerunt. Totidem de altero nouo ſidere poſſumus, quod an. 1604. emicuit in Sagittario. Et vt habeant, quo ſibi placeant tunc nati, doctiſsimi hodie viri Iouem lapidem iurare audeant, glorioſiſsimum Monarchã & Alexandro Magno, Cæſari aut Hannibali parem, terra cœlo conſentiente exortum ſimul.

Sed de Cometa hoc noſtro quid dicimus? Video, vt res iam inclinant, maiorem belli ſubiturum infamiam, quam alterum qui anno 1607. ciuilium armorum inducias nobis tulit. Si fixas etiam conſidero vbi noſter diutiſsime hæſitauit; Vrſa Maior eſt, & poſteriores Draconis: malignæ omnes, & de craſi Saturni, ac Martis.

Et vt magis palleas, 29. Nouembr. cum primum Louanij Cometa viſus, Martem in 19. gradu Virginis notaui, directum ac præcipitem, & plane feſtinantem Cometæ occurrere, aut Colurum æquinoctialem occupare.

Saturnus etiam in 4. gradu Gemini ſanguinolentus & inſolenter rubeus radiabat. Hoc tamen me recreauit, videre opti-

optimum ſenem retrogradum, & totis quantum ætas ferebat, viribus à Cometa refugientem.

Et ſi quid ex alijs Planetis elicias: Sol in 7. Sagittarij, Iupiter in 29 Aquarij, Venus in 23. Capricorni, Mercurius in 19. Scorpionis erant. Vide etiam an nihil hoc ad rem faciat. Saturnus Aſtrologis pater Agricolarum, triſtium, voracium, mendicorum, & infelicium. Iupiter Magiſtratuum, ſecerdotum, diuitum, & Iuriſperitorum. Mars Ducum, militum. Sol Regum, Principum, & aulicorum. Venus hominum otioſorum, Muſicorum, coquorum, & Poetarum. Mercurius Theſaurariorum, Secretariorum, Medicorum, Philoſophorum, Rhetorum, & omnium Scriptorum. Luna Nunciorũ & nautarum. Quid ergo iam Saturnus à Cometa timidus & regrediens? An Agricolis, vti ſolet, mendicis, ac miſeris omnibus præcipue incumbet iſta lues? Quid nos etiam in Mercurio noſtro ſub radiis Solis obſcurati latebamus? dicturiebam aliquid; premo tamen: tu CLAR. VIR, vnam vnciam veritatis per calcinationem aut ſublimationem Chymicam nobis extrahe ex hoc Mercurio; & ſicubi tota

hac

hac celeri & feſtinata ſcriptione lapſus corrige.

Ex Muſæo noſtro Falconenſi 3. Calendas Februarias. CIↃ. IↃC. XIX.

Claritudini tuæ deuotiſſimus

LIBERTVS FROMONDVS.

Digitized by Google

THOMÆ FIENI

DISPVTATIO

An cœlum moueatur & terra quieſcat.

AD GENEROSOS

ET

NOBILES VIROS

DD.

THOBIAM MATTHÆI

ET

GEORGIVM GAYS.

COelum moueri, & terram quieſcere probatur; primo, auctoritate: nam prætérquam quod illud aſſeruerint, Ariſtoteles & Ptolemæus, eoſque vnanimi cõſenſu fere omnes Philoſophi & Mathematici ſint ſecuti; excepto Copernico, Bernar-

do

do Patricio,aliiſque pauculis, manifeſte teſtatur,ſacra Scriptura, duobus ſaltem locis quos ego vidi. Etenim capite 10. Ioſuè habentur hæc verba: *Steteruntque Sol & Luna donec ſe vlciſceretur gens de inimicis ſuis.* Et mox ſubijcitur: *Stetit itaq; Sol in medio cœli, & nō feſtinauit occumbere ſpacio vnius diei,& non fuit antea & poſtea tam longa dies.* Quibus verbis manifeſte loquitur Scriptura de motu primi mobilis quo feruntur Sol & Luna motu diurno,& quo deſcribitur dies;& indicat cælos,ac primū mobile moueri. Deniq; Eccleſiaſte 1. ſic habetur: *Generatio præterit, & generatio aduenit, terra autem ſemper ſtat, oritur Sol & occidit, & ad locum ſuum reuertitur.*

Secundo probatur ratione. Primo,cœli omnes, & ſidera ſunt facta propter hominem, & propter alia corpora terreſtria homini inſeruientia; vt ſcilicet ea calefacerent, illuminarent, viuificarent, &cet.

Hoc facere non poſſunt, niſi per motum diuerſis mundi partibus alternatim applicentur. Atqui veroſimilius eſt illa ſe applicare per ſuum motum homini, & loco in quo homo degit, quam hominem ſe

per

per motum ſuæ ſedis, ſeu ſui habitaculi applicare illis. Nam illa inſeruiunt homini; homo vero non inſeruit illis; ergo veriſimilius eſt cœlos moueri, & terram quieſcere, quam è contra.

Tertio, nullum probabile argumentum ex Philoſophia poteſt excogitari, per quod videatur probari terram moueri, cœlum quieſcere. Ex Matheſi etiam non poteſt deſumi. Nam ſiue cœlum dicatur moueri, & terra quieſcere; eodem modo omnia Phœnomena circa corpora cœleſtia ſaluari poſſunt. Nam ſicut eodẽ modo omnia in Optica poſſunt ſaluari, ſiue dicantur ſpecies venire à rebus ad oculum, ſiue radij ab oculo ad res obiectas; Sic & in Aſtronomia. Ergo permanendum potius eſt in antiqua, & communi opinione, quam ſine cauſa noua recipienda.

Quarto, terra eſt centrum mundi; & omnia corpora cæleſtia videntur circa ipſam moueri; ergo debet ipſa eſſe immobilis: nam quidquid mouetur, videtur debere moueri circa aliquid, vel ſuper aliquo, quod eſt immotum.

Quin-

Quinto, ſi terra moueretur motu circulari, vel moueretur eo naturaliter, vel violente; ſiue à ſeipſa & natura ſua, vel ab alio. Non à natura ſua, neque à ſeipſa. Nam motus rectus à ſurſum ad deorſum, eſt ei naturalis; ergo motus circularis non poteſt ei eſſe naturalis. Nam terra eſt corpus ſimplex: Vni autem corpori ſimplici non poſſunt eſſe naturales duo motus ſpecie vel genere diſtincti: Non etiam mouetur ab alio: Nam à quo moueretur? vel enim deberet dici moueri à Sole, vel ab alio corpore cœleſti; atqui hoc dici non poteſt, quia vel Sol, aut illud corpus dicetur quieſcere, vel moueri. Si dicatur quieſcere; ergo non poteſt impertiri motum alteri. Si dicatur moueri; nec ſic poteſt terram mouere. Quia deberet mouere vel motu ſimili motui ſuo, vel contrario. Non ſimili, quia ſic neutrum percipitur moueri, ſicut quando duæ naues motu ſimili mouentur, non videntur moueri, ſed quieſcere: Non contrario, quia nihil poteſt dare motum contrarium motui ſuo. Et quia videtur Galilæus dicere, quantum ex D.D.V.V. intellexi terram moueri à Sole; Probo ſaltem hoc non eſſe verum, quia motus Solis & terræ

ei erent

deberent eſſe ſuper contrarijs, & diſtinctis Polis. Sol autem non poteſt eſſe cauſa motus illius, quod moueretur ſuper Polis diuerſis. Denique terra, neque Solis, neque alterius corporis cœleſtis motum ſequitur; quia ipſa ſi moueretur, moueretur in XXIV. horis, alia omnia corpora cœleſtia non mouentur niſi ſpacio multorum dierum, menſium, & annorum; ergo. Tandem ſi terra moueretur ab alio, eius motus eſſet violentus; hoc autem eſt abſurdum; nullum enim violentum poteſt eſſe ordinarium, ac perpetuum.

Sextò, etiamſi ſtatueretur terra moueri; nihilominus tamen eſſet fatendum adhuc, quod vel ipſi Planetæ, vel eorum orbes mouerentur: nam alioquin non poſſet ſaluari diuerſitas aſpectuum Plenetarum inter ſe: non poſſet dari ratio cur Sol ab Eclipticâ non diſcedat, Luna recedat: quomodo Planeta poſſit eſſe ſtationarius, retrogradus, altus, demiſſus, & infinitorum aliorum Phœnomen[illegible]. Et ideo qui dixerunt terram moueri, vt Bernardus Patricius, alijque; dixerunt primum mobile quidem quieſcere, & eius loco moueri terram; attamen ipſos Planetas moueri negare mini-

me potuerunt; ſed falſi ſunt. Et illa eſt ratio, cur antiqui, & moderni Mathematici, præter motum primi mobilis, etiam peculiarem motum ipſorum Planetarum ponere, & admittere ſint coacti. Si ergo fatendum eſt, & certum ſit, illa ſidera ac cœleſtia corpora moueri; ergo veroſimilius eſt omnem motum, qui in mundo percipitur, potius eſſe cœleſtium corporum quam terræ. Nam ſi reliquis omnibus adſcribitur motus, cur non eadem ratione adſcribetur motus diurnus potius primo mobili, quam terræ? maxime cum id quoque ſenſus noſter videatur iudicare. Qui etſi in alijs ſimilibus motibus aliquando quidem bene fallatur; non eſt tamen veroſimile, æternũ falli poſſe, aut debuiſſe circa motum ſui principaliſſimi obiecti, nempe cœleſtium luminum.

Septimò probatur experientia. Nam ſi terra moueretur, quando ſagitta orthogonaliter emitteretur in altum, non poſſet vnquam recidere in illum locum vnde eſſet emiſſa, ſed deberet cadere in locum multis milliaribus remotum à loco emiſſionis: at hoc non fit; ergo.

Poteſt, & ſolet reſponderi: hoc non ſequi;

ſequi; propterea quod aer rapiatur cum terrâ, & ſic, quia aer qui ſagittam defert, eodem modo vertitur quo terra, ideo ſagitta quoque defertur pariter cum eo, & ſic recidit in eundem locum. Verum hæc eſt mera euaſio, & reſponſio, quæ nihil valet; propter multas rationes.

Primò; quia videtur falſum aerem ſic moueri, & moueri eodem motu quo terra. Nam quid moueret eum? Equidem ſi moueatur eodem motu quo terra; vel deberet moueri ab ipſa terrâ, vel ab eodem illo, quod terram mouet; vel à ſeipſo. Non à ſeipſo; quia habet alium motum, nempe rectum ſibi naturalem: tum etiam, quia cum habeat naturam, & eſſentiam, & qualitates omnes à naturâ & eſſentia terræ diuerſas, non poteſt à naturâ ſua habere eundē motum cum illa, ſed neceſſario debet habere diuerſum.

Non ab alio illo, quod terram mouet; quia illud quod terram moueret, non poſſet eodem omnino, & parili motu mouere aerem. Nam cum aer & eſſentiâ, & qualitatibus tam actiuis, quam motiuis, & modo ſubſtantiæ diuerſus ſit à terrâ, non poſſet vim motiuam illius agentis, ſeu illam

vim impreſſam eodem modo recipere ſicut terra; & ita non poſſet eodem modo moueri ſicut ipſa: Quia virtutes agentium & mouentium diuerſimode recipiuntur in patientibus pro diuerſitate diſpoſitionis eorum. Non poteſt etiam moueri à terrâ: Quia ſi moueretur à terrâ, dicendus eſſet moueri per raptum; atqui talis motus per raptum videtur impoſſibilis; ergo. Minor probatur. Quia, ſi aer ſic per raptum moueretur à terrâ, deberet aer citius moueri quam terra: propterea quod aer ſit maior terra.

Nam quod eſt extra, eſt maius, quam quod eſt intra. Quando autem quod eſt maius, & quod eſt ab extra æquè cito circumagitur cum eo quod eſt minus, & quod eſt ab intra; tunc illud multo velocius mouetur: & ſic certum eſt cœlum Saturni, motu diurno, multo celerius moueri, quam cœlum Lunæ. Atqui eſt impoſſibile illud quod rapitur, celerius moueri illo, quod rapit; ergo aer non mouetur raptu terræ. Tandem vt ita eſſet, quod aer moueretur cum terrâ, ſiue à ſe, ſiue per raptum; adhuc tamen remaneret vis argumenti primi: Quia ſaltem eius mo-

tus

tus non poſſet eſſe in totum conformis motui terræ, ſicuti oſtendi; eo quod aer conſiſtentia ſubſtantiæ, qualitatibus, & eſſentiâ à terrâ ſit diuerſus: ſed deberet aer ſegnius ſaltem moueri quam terra: Quo poſito ſequeretur quod ſagitta emiſſa non poſſet in idem punctum recidere: quia terra mota ſicut aerem, propter ſegniorem motum poſt ſe relinqueret;ita & ſagittam, quæ deueheretur ab eo.

Accedit, quod ſi aer non tam celeriter moueretur, ſicut terra, homo exiſtens in altiſſima turri deberet in quantacumque aeris tranquillitate, ibi ſemper ſentire maximum ventum, & maximam aeris agitationem.

Nam quando montes, & turres mouerentur cum terrâ, & aer non pari celeritate eos aſſequeretur, neceſſarium eſſet; quod illi præirent aerem findendo, & penetrando,ac ſulcando eum:in quâ præitione, & penetratione deberet ventus maximus percipi.

Octauò; ſi quis ſtaret in altiſſimâ turri vnius, aut alterius milliaris, & collimaret ex illa turri in aliquod punctum terræ oculo perpendiculariter ſubiectum, & ſecun-

dum illam lineam perpendicularem ſineret cadere grauiſſimum lapidem; certiſſimum eſt, quod ille lapis decideret ſuper punctum collimatum, & perpendiculo ſubiectum. At ſi terra mouerètur, eſſet impoſſibile, quod ille lapis, in illud punctum incideret.

Quod probo primo: Quia vel non æquè celeriter moueretur aer cum terrâ; vel æquè celeriter: ſi non æquè celeriter; ergo certum eſt quod lapis in illud pũctũ non poterit cadere; quia motus terræ præueniet aerem lapidem deferentem. Si æquè celeriter, adhuc tamen non poterit lapis cadere in illud punctum: quia etſi aer æquè cito in ſeipſo moueretur; tamen non ideo poſſet tam celeriter ſecum rapere, & deferre lapidem cadentem per ipſum; quia lapis propria grauitate ad centrum tendens, reſiſtet delationi aeris.

Dices; ſicut terra mouetur circulariter, ita & omnes partes eius; quapropter ille lapis decidens non ſolum mouebitur circulariter, per delationem aeris, ſed etiam circulariter ex naturâ ſuâ tanquam exiſtens pars terræ, & habens eundem motum cum eâ.

Verum

Verum reſponſio nō valet; quia etiamſi ille lapis etiam ex naturâ ſuâ verteretur in circulū ſicut terra; tamen eius grauitas naturalis impediret ſaltem, quo minus tam celeriter ferretur, ſicut aer, aut ſicut terra, quæ eſt in ſuo loco naturali; & quæ conſequenter ſic non grauitat, ſicut grauitat lapis cadens ex alto.

Denique; quia, etſi etiam lapis moueretur in orbem ex naturâ ſuâ, ſicut tota terra, non tamen ferretur tam celeriter, ſicut tota terra. Nam ſicut lapis Vnius pondo decidit bene ex cœlo ſecundum ſuum motum rectum ad centrum tanquam pars terræ, ſicut & ipſa tota terra decideret; & tamen non decidit tam celeriter ſicut tota terra: ſic etiamſi quoque lapis in orbem ferretur ſicut tota terra, tanquam pars eius, non tamen ferretur tam celeriter ſicut tota terra; & ita quomodocumque dicatur, ſemper motus terræ deberet præire lapidem, & eum multis paraſangis poſt ſe relinquere; & ſic nunquam poſſet decidere in punctum collimatum, aut punctum ſibi perpendiculariter ſubiectum: hoc eſt falſum; ergo.

Nonò; ſi terra moueretur circulariter, deberet moueri ab Occidente per Meridiem in Orientem; & conſequenter aer deberet moueri per eandem viam. At ſi hoc eſſet; tum ſi quis iacularetur verſus Orientem, ſagitta deberet multo longius volare, quam ſi iacularetur verſus Occidentem: Quia quando iacularetur verſus Orientem, ſagitta volaret ſecundum motum naturalem aeris, & haberet motum aeris ſibi ſuffragantem. At quando iacularetur verſus Occidentem, haberet motum aeris ſibi contrarium, & tum ſagitta reniteretur motui aeris. At certum eſt, celerius, ac longius debere fieri illud, quod motum aeris habet propitium, quam quod aduerſum; vt patet in telis emiſſis ſecundo vento; ergo.

Poſſunt adhuc nonnulla alia argumenta excogitari; ſed non ſunt paris cum prædictis in demonſtrando efficaciæ. Quæ etſi à me volante calamo in lecto ægro corpore, fracto crure, procul à libris ſint dictata; tantum tamen mihi videntur habere efficaciæ, vt non videam quomodo ad ea quis rectè poſſit reſpondere. Hæc

ſcripſi

ſcripſi Generoſi D D. in gratiam D. D. V. V. occaſione confabulationis deſuper in conuiuio veſtro nudius quartus habitæ; quæ vt æqui boniqúe conſulatis, rogo.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

APPROBATIO.

DISSERTATIONES hæ Clariſ. Virorũ THOMÆ FIENI, in Louanienſi Academia Archiatri, & LIBERTI FROMONDI, Philoſophiæ ibidem Profeſſoris, ſuper apparitione nuperi SIDERIS, dignæ ſunt, quæ & æſtimatione ſua, & cenſuræ noſtræ ſuffragio lucem adſpiciant. Tum quod iſtius non modo SIDERIS motum, & eſſentiam; ſed quorumuis etiam Cometarum naturam, & effectus conſiderent, tum quod plurium animos portentoſâ nouitate perculſos, eruditâ rationum firmitate componant: Denique vti Chriſtianis *non eſſe metuendum à ſignis cœli quæ timent gentes*, luculenter demonſtrãt: ita & ſignorum opificẽ Deum, quod *Eginardo* ſuo *Carolus* verè *Magnus* Imper. reſpondiſſe memoratur: laudandum, deprecandumq; *vt portenta in bonũ vertantur*, ſuadeant. Idem cenſeo de Epiſtolica Quæſtione eiuſdem T. FIENI, ſuper firmitate & motu cœli & terræ. Actum Antuerp. In Seminario Epiſcopali, Kal. Februarij. M. D C. XIX.

Laurentius Beyerlinck S. T. L.
Canon. & Archipresbyter Antuerp. Librorumque Cenſor.

154

SVMMA PRIVILEGII.

ALBERTI & ISABELLÆ CLARÆ EVGENIÆ Archiducum Auſtriæ, Ducum Burgundiæ, Brabantiæ, &c. Sereniſſimorum Belgarum Principum Priuilegio cautum eſt, ne quis DE COMETA Anni M.DC.XVIII. DISSERTATIONES *Thomæ Fieni*, in Academia Louanienſi, Medicinæ, & *Liberti Fromondi*, Philoſophiæ, Profeſſorum, præter *Gulielmi à Tongris* voluntatem intra ſexennium in Belgio imprimat, aut alibi impreſſas in has Inferioris Germaniæ ditiones importet, venaleſve habeat; vna cum Epiſtolica Quæſtione eiuſdem *T. Fieni*, ſuper firmitate & motu cœli & terræ. Qui ſecus fecit, confiſcatione exemplarium & alia graui pœna multabitur, vti latius patet in litteris datis Bruxellæ anno 1619. 4. Februarij.

Signat.

Boudevvijns.

ERRATA.

Pagina 36. linea 22. hic, leg. ſic.
pag. 49. lin. 25. ignotorum, leg. ignitorum.
pag. 59. l. 17. in hac materia magni, leg. in hac materia non magni.

Digitized by Google

LEGATORIA A. PANDIMIGLIO - ROMA
1941